

Afspraken voor lokaal samenspel (Inwonerparticipatiebeleid De Ronde Venen)

Voorwoord

Inwonerparticipatie is een moeilijk woord voor iets dat eigenlijk heel gewoon is: namelijk dat we samenwerken. Dat kan gaan om moeilijke opgaven en om leuke ideeën. Met als gemeenschappelijk kenmerk dat onze gemeente er mooier of sterker van wordt.

Dat samenwerken is niet altijd makkelijk. Daarvoor kunnen verschillende redenen zijn. Bijvoorbeeld dat er over een onderwerp erg uiteenlopende meningen bestaan. Of dat er technische of financiële grenzen zitten aan wat er kan. Dit kan ertoe leiden dat we wel willen samenwerken, maar elkaar niet goed meer begrijpen. Met alle teleurstelling van dien.

Vandaar dat deze nota de titel "Afspraken voor lokaal samenspel" heeft gekregen. Met deze afspraken weten we beter wat we van elkaar kunnen verwachten. En kunnen we elkaar daar ook op aanspreken. Dat gebruiken we om het samen steeds een stapje beter te gaan doen.

Er is in onze gemeente de komende jaren genoeg te doen! Als we de ambities uit het coalitieakkoord 'In het hart' waar willen maken, moeten we stevig aan de slag. En dat doen we met iedereen die daaraan mee wil helpen: inwoners, ondernemers, organisaties, bestuurders en ambtelijke organisatie. Want de gemeente dat zijn we samen!

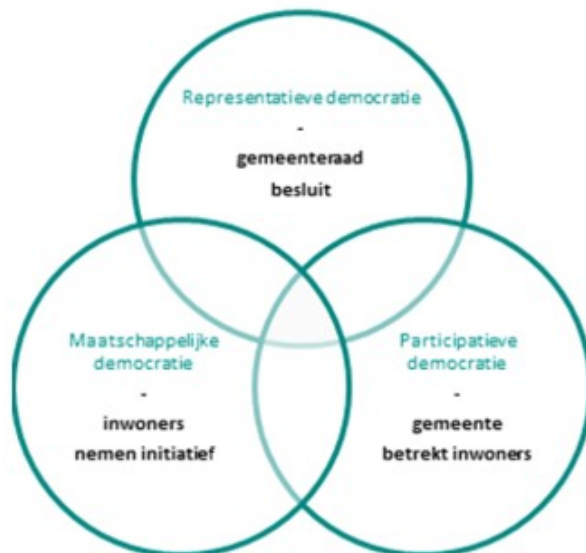
Maarten van der Gref

Wethouder Sociaal domein, Inwonerparticipatie en Openbare ruimte

1 Inleiding

1.1 De samenleving en zeggenschap

De samenleving verandert. De tijd dat we 1 keer per 4 jaar naar de stembus gaan en het voor de rest aan het bestuur overlaten op wat inspraakmomenten na, is al lang voorbij. De representatieve democratie alleen is niet meer voldoende. De gemeente betreft inwoners meer en eerder bij beleid en plannen. En inwoners nemen vaker het initiatief. Ook in gemeente De Ronde Venen zien we deze ontwikkeling. Met de afspraken voor lokaal samenspel ondersteunen we deze ontwikkeling.

1.2 Wat is dat: Lokaal samenspel?

Lokaal Samenspel in De Ronde Venen is dat inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente met elkaar werken aan oplossingen voor de vraagstukken en plannen die er zijn in onze gemeente.

Met “Lokaal Samenspel” hebben we het over alle samenwerking tussen inwoners¹ en de gemeente. Onafhankelijk van wie hiervoor het initiatief neemt. In bestuurlijke taal noemen we dit inwonerparticipatie². Daarnaast gebruiken we de term overheidsparticipatie. Dan gaat het om de situatie waarin inwoners een plan hebben en aan de gemeente vragen daarin mee te doen.

Waarom en hoe we dit doen, is het onderwerp van de volgende hoofdstukken.

1.3 Leeswijzer

- De kern van het beleid bestaat uit vier doelen en acht afspraken. Deze leest u in hoofdstuk 2
- In hoofdstuk 3 staat wat we tot onze beschikking hebben om goede inwonerparticipatie mogelijk te maken
- Hoofdstuk 4 kijken we vooruit naar de inwonersparticipatie van de toekomst

Dit beleidsstuk beperkt zich tot de kern. Er is veel meer te zeggen over hoe dit stuk tot stand is gekomen en welke overwegingen zijn gemaakt. Deze staan in de bijlagen. Daar is ook de uitvoering en juridische doorvertaling verder uitgewerkt.

Bijlage 1: Toelichting en verantwoording

Bijlage 2: Beschikbare instrumenten en middelen

Bijlage 3: Implementatie

Bijlage 4: Inwonerparticipatieverordening

Bijlage 5: inwonerparticipatierichtlijn (inhoudelijke opzet, zonder vormgeving)

2 Inwonerparticipatie in De Ronde Venen

2.1 Wat willen we bereiken met inwonerparticipatie?

Er zijn vier doelen van inwonerparticipatie in De Ronde Venen. Inwonerparticipatie-activiteiten dragen hieraan bij.

Zorgvuldig besluiten nemen

Alle belangen in kaart voordat keuzes worden gemaakt, transparante afwegingen

Betere plannen maken

Nieuwe inzichten en alternatieven opdoen, knelpunten en nadelen verhelpen

Prettig samenleven

Rekening houden met elkaar, luisteren, iedereen voelt zich gezien en gehoord (saamhorigheid)

Draagvlak creëren

De steun voor besluiten in de samenleving vergroten, door zorgvuldig, transparant en met oog voor de ander te werken

Er blijven altijd plannen, initiatieven en activiteiten bestaan waar niet iedereen hetzelfde over denkt. Hoe zorgvuldig het proces ook is doorlopen. Het is heel mooi als het lukt om oplossingen te vinden waar iedereen blij van wordt. Als dit niet kan, is het extra belangrijk om zorgvuldig en transparant te zijn over de afwegingen.

2.2 Acht afspraken voor lokaal samenspel

Of de initiatiefnemer nu een inwoner, een ondernemer of de gemeente is: de volgende afspraken gelden voor iedereen.

1. De inwonerparticipatie-aanpak draagt bij aan de 4 doelen

- De activiteiten richten zich op de vier doelen. De aanpak, afwegingen en besluitvorming laten dit zien.

1) Waar we over inwoners spreken, bedoelen we ook ondernemers en organisaties

2) Deze begrippen gaan over inwoners die zich betrokken voelen bij en inzetten voor zaken in de samenleving. Soms daartoe uitgenodigd door de overheid (inwonerparticipatie). En de specifieke situatie dat inwoners een initiatief hebben en de overheid vragen om mee te doen (overheidsparticipatie). Meer hierover op:

- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/burgerschap/burgerparticipatie>

- <https://prodemos.nl/samenwerking/gemeenten/burgerparticipatie/>

- <https://www.movisie.nl/burgerparticipatie>

- Alle betrokkenen worden in staat gesteld om hieraan bij te dragen, door gelijke informatiepositie, een open dialoog en transparante doorwerking in de besluitvorming.
2. **Direct geraakt? Dan meer te zeggen!**
    - Hoe dichter het vraagstuk of het initiatief bij de inwoner ligt, hoe belangrijker en groter betrokkenheid en zeggenschap is. En hoe meer men zich ook betrokken voelt. De eigen straat, de eigen leefomgeving, de eigen voorzieningen: allemaal zaken waar inwoners zoveel mogelijk zelf aan het roer staan.
    - De gemeente pakt een grotere rol naarmate er meer publiek geld nodig is of het algemeen belang een grotere rol speelt.
    - De initiatiefnemer (inwoner of gemeente) gaat na wie er direct geraakt worden en kan hier anderen bij betrekken.
  3. **Ieders belang weegt mee (inclusief³)**
    - De initiatiefnemer (inwoner of gemeente) doet zijn best alle belanghebbenden te betrekken en heeft oog voor diversiteit in de samenleving: ook mensen die niet snel zelf meepraten.
    - Daarvoor zet de initiatiefnemer middelen en werkvormen in die passen bij de belanghebbenden. Inzet van belanghebbenden bepaalt het succes.
  4. **Samenwerken begint met luisteren**
    - Alle betrokkenen luisteren naar elkaar met de intentie om te begrijpen wat de ander drijft. Luisteren betekent niet "precies doen wat de ander zegt". Maar luisteren is wel de basis voor zoeken naar gezamenlijke oplossingen, elkaar helpen, bijdragen aan de vraag van de ander, rekening houden met elkaar.
  5. **Elke vraagstuk heeft zijn eigen aanpak (maatwerk)**
    - De aanpak kan keer op keer verschillen, omdat betrokken, specifieke opgaven of andere omstandigheden nooit helemaal hetzelfde zullen zijn.
    - De initiatiefnemer (inwoner of gemeente) snijdt de aanpak toe op de situatie en doelgroepen, zodat deze optimaal bijdraagt aan de doelen van het lokaal samenspel.
    - Daarbij gebruiken we de ervaring die we opdoen om te blijven leren.
  6. **Inwonerparticipatie start zo vroeg mogelijk**
    - De initiatiefnemer (inwoner of gemeente) bedenkt vooraf hoe belanghebbenden te betrekken bij het vraagstuk. Dat kan bij alle fasen: Het start al bij het eerste idee. En vervolgens bij het maken van een plan, de uitvoering en de evaluatie.
    - Soms is het vraagstuk er niet geschikt voor om al bij het eerste idee anderen te betrekken. Bijvoorbeeld omdat er wat uitzoekwerk moet worden gedaan. Dan legt de initiatiefnemer dat uit en geeft aan wanneer wél betrokkenheid wordt georganiseerd.

7. **Communicatie over inwonerparticipatie is duidelijk**
  - De initiatiefnemer (inwoner of gemeente) is vanaf de start duidelijk over welke ruimte er is voor inbreng (kaders), wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft, wie er uiteindelijk besluit.
  - Hij doet dit in eenvoudige taal, gebruikt plaatjes en vermijdt jargon.

3) Een inclusieve samenleving is een samenleving waaraan iedereen optimaal kan deelnemen, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten of beperkingen. In een inclusieve samenleving kan iedereen op een gelijkwaardige manier meedoen met clubs en verenigingen, op de arbeidsmarkt, op school en in de buurt.

- Tijdens het hele proces neemt de initiatiefnemer betrokkenen stap voor stap mee. Hij geeft vooraf aan wanneer hij communiceert. En hij komt deze afspraken na. Hij is toegankelijk en stelt informatie beschikbaar. Ingewikkelde stukken vat hij samen.
- De besluitnemer maakt duidelijk wat er met de opgehaalde informatie en meningen is gedaan. Hoe hij dit heeft meegewogen in het uiteindelijke besluit.
- Wanneer inwoners inbreng leveren bij of vragen stellen aan de gemeente, zorgt de gemeente dat de status van de behandeling hiervan duidelijk is.

8. Inwoners met een initiatief voelen zich welkom bij de gemeente

- Het is duidelijk waar initiatiefnemers zich bij de gemeente kunnen melden en wat ze dan mogen verwachten (en wat niet).
- De gemeente staat positief tegenover inwoners met ideeën. Mocht iets écht niet kunnen, dan is ze daar ook duidelijk over.
- De gemeente neemt het initiatief niet over, maar denkt mee over hoe de gemeente dit kan ondersteunen.

3 Inwonerparticipatie mogelijk maken

3.1 Wie maken inwonerparticipatie mogelijk?

Dat doen we met zijn allen

Met de initiatiefnemers, of dat nu de gemeente, een inwoner of een ondernemer is. Met de belanghebbenden, de omwonenden, de direct betrokkenen bij bepaalde plannen. En met de besluitnemers: dat kan de gemeente zijn -de raad of het college- of inwoners van een bepaalde wijk of straat. Want de gemeente dat zijn wij. Maar ieder heeft daarin wel een eigen verantwoordelijkheid voor het resultaat.

We hebben verschillende rollen en petten

Dat kan inwonerparticipatie ingewikkeld maken. De één wil iets en de ander juist niet; wie hakt dan de knoop door? Hieronder een aantal rollen die voor kunnen komen in een inwonerparticipatieproces. Het is belangrijk om vooraf duidelijk vast te leggen wie welke rol heeft.

	Rol	Verantwoordelijkheid
Initiatiefnemer	Een inwoner, ondernemer, organisatie of de gemeente heeft een idee dat hij wil realiseren óf ziet een probleem waarvoor hij een oplossing zoekt.	Maakt de inwonerparticipatie-aanpak, zodat iedereen zich betrokken en gehoord voelt, zorgt voor transparantie, staat open voor nieuwe ideeën
Belanghebbende	Een partij die effecten van het initiatief ondervindt en dat belang inbrengt in het proces. Dit kan ook een maatschappelijke organisatie zijn, die een maatschappelijk belang inbrengt.	Luistert naar initiatiefnemer, brengt belang en eventuele ideeën in, informeert zich
Besluitnemer	Degene die de afwegingen maakt en de knoop doorhakt. Is vaak (maar niet altijd) gemeenteraad of college.	Stelt vooraf kaders voor besluitvorming, maakt zorgvuldige afweging, controleert of alle belangen in beeld zijn en of inwonerparticipatie zorgvuldig is doorlopen.

3.2 Hoe maken we inwonerparticipatie mogelijk?

Een initiatief, beleidsvraag of andere activiteit? Inwonerparticipatieplan maken!

Dit inwonerparticipatieplan draagt bij aan de 4 doelen van inwonerparticipatie in De Ronde Venen en laat zien hoe de 8 afspraken worden ingevuld. Dit mag kort en bondig! Eén A4 is vaak genoeg.

Inwonerparticipatie is een volwaardig onderdeel van elk (beleids)proces

Tijd en kosten voor inwonerparticipatieactiviteiten worden mee geraamd bij elk project. In de verschillende fasen van de planning is ruimte voor inwonerparticipatie.

Een vergelijkbare informatiepositie is voorwaarde voor goede inwonerparticipatie

Informatie waar de gemeente over beschikt, is ook (eenvoudig) beschikbaar voor inwoners. Hebben we nog vragen? Dan delen we de antwoorden daarop ook.

“Hoe zou ik zelf benaderd willen worden?”

In de communicatie met elkaar staat deze vraag centraal. Vriendelijk, duidelijk, to-the-point, op tijd, enz. zijn begrippen die hierbij een rol spelen.

3.3 Wat zetten we in om inwonerparticipatie mogelijk te maken?

Er zijn verschillende mogelijke instrumenten

Er is geen blauwdruk voor goede inwonerparticipatie, omdat elke situatie anders is. Juist die verschillen maken het belangrijk steeds opnieuw na te denken over wie betrokken wordt en wat de kaders zijn. En vervolgens bewust kiezen welke instrumenten worden ingezet.

Veel instrumenten die we kunnen inzetten heeft de gemeente in huis

Bijvoorbeeld:

- Diverse informatiekanalen (bv. website, gemeentepagina, social media)
- Verschillende loketten (bv. mailbox, goud in je wijk, accountmanager bedrijven, contactfunctionarissen (aanspreekpunt voor wijk-en dorpscomités en bewonersgroepen)
- Mogelijkheden om in actie te komen (bv. groenadoptie, uitdaagrecht, referendum)
- Specifieke middelen en activiteiten (bv. bijeenkomsten, folders, campagnes, werkgroepen, MKB toets)
- Digitale tools (bv. inwonerpanel, specifieke websites)

In bijlage 2 is een uitgebreider overzicht van beschikbare inwonerparticipatiemiddelen opgenomen.

Maar er is altijd nog veel te leren en te ontwikkelen

Want het kan altijd beter. En de samenleving en de mogelijkheden om samen te werken blijven in beweging. De gemeente speelt daarop in bijvoorbeeld door:

- Medewerkers te trainen (in schrijven, organiseren en plannen, het voeren van het goede gesprek, etc.) en te stimuleren om kritisch te zijn op wat er beter kan.
- Het opnemen van inwonerparticipatie in steeds meer werkprocessen
- Het maken van formats (bijvoorbeeld voor een inwonerparticipatieaanpak) en hulpmiddelen (bijvoorbeeld de inwonerparticipatierichtlijn; bijlage 5)
- Het steeds verbeteren van de website, socials en andere digitale tools

In bijlage 3 is opgenomen welke instrumenten en acties geïmplementeerd kunnen worden.

De Inwonerparticipatieverordening (bijlage 4) en de Referendumverordening zorgen voor juridische borging

Daarmee zorgen we dat voor de meest ingrijpende instrumenten, zoals het uitdaagrecht en het referendum, aan de wet wordt voldaan. En dat de te volgen procedures en voorwaarden vastliggen.

4 De inwonersparticipatie van de toekomst

4.1 Nu...

Gaan inwoners en gemeente samen de nieuwe afspraken in praktijk brengen. Er komen veel onderwerpen op ons af om mee aan de slag te gaan. Dat is een proces van leren en ontwikkelen voor alle partijen. Ook daarin luisteren we, brengen we ideeën in en hebben en houden we begrip voor elkaars rol en positie.

4.2 Over vier jaar...

Is er een nieuw ijkmoment. Hoe hebben we het gedaan? Waar laten we steken vallen? Hoe kijken inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente naar elkaar? De nieuwe gemeenteraad bepaalt dan de volgende ambitie en wil vast en zeker weer een stap verder gaan met inwonersparticipatie.

4.3 Over tien jaar...

Is het niet te zeggen hoe inwonersparticipatie er uit ziet. Tien jaar terug hadden we ook niet kunnen voorspellen waar we nu staan. Toch was toen de ontwikkeling al wel herkenbaar: De ontwikkeling waarin de verhouding tussen overheid en inwoners verandert en steeds meer een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie is geworden. We weten dus niet wat het wordt, maar één ding weten we zeker: De ontwikkeling gaat door.

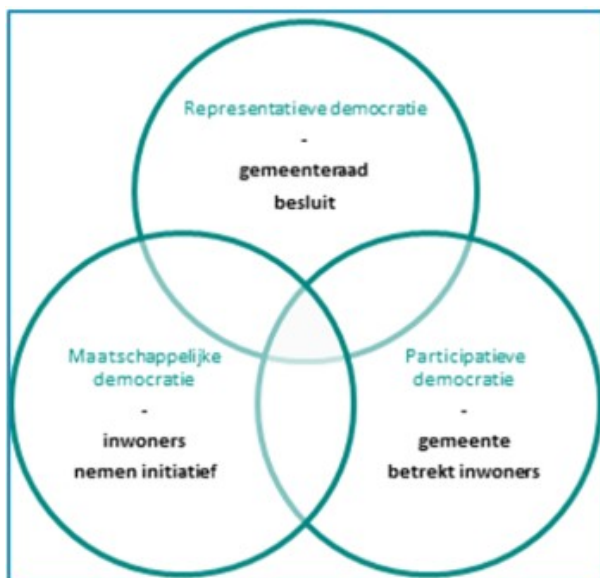
Bijlage 1 Toelichting en verantwoording

1 Inleiding

1.1 De samenleving

De samenleving verandert

De tijd dat we 1 keer per 4 jaar naar de stembus gaan en het voor de rest aan het bestuur overlaten op wat inspraakmomenten na, is al lang voorbij. De representatieve democratie alleen is niet meer voldoende. De gemeente betreft inwoners meer en eerder bij beleid en plannen. En inwoners nemen vaker het initiatief. De verhouding tussen inwoners en gemeente is in de loop van de jaren veranderd. En daarmee ook de verwachtingen die inwoners en gemeente van elkaar hebben. Wanneer deze verwachtingen niet waargemaakt worden, brokkelt vertrouwen af. Ook in gemeente De Ronde Venen zien we deze ontwikkeling.

De opgaven waar we ons voor gesteld zien zijn groot

Diverse landelijke crises hebben impact op de lokale samenleving. Inwoners verwachten van de gemeente dat die hen helpt. En de gemeente heeft inwoners hard nodig om hierin goede keuzes te maken. De verwevenheid van de 'klassieke' representatieve democratie met inwonerparticipatieprocessen en behoeften en initiatieven van inwoners is ingewikkeld. Inwonerparticipatiebeleid is een manier om deze complexiteit in goede banen te leiden.

1.2 De wetgeving

De ontwikkeling in inwonerparticipatie zien we terug in 2 wetten. De Omgevingswetwet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

De Omgevingswet stelt participatiebeleid verplicht voor gemeenten

De Omgevingswet wil inwonerparticipatie een vanzelfsprekend onderdeel van processen maken. Initiatiefnemers moeten bij hun aanvraag aangeven of en zo ja, hoe ze inwonerparticipatie hebben vormgegeven. De gemeenteraad kan gevallen aanwijzen waarbij inwonerparticipatie door de initiatiefnemer verplicht is. De gemeenteraad van De Ronde Venen heeft dit gedaan in januari 2022.

De Omgevingswet wil daarnaast meer ruimte voor ideeën van initiatiefnemers en voor lokale afwegingen. Daarin wegen de belangen van betrokkenen nadrukkelijk mee. Betrokkenen doen mee en laten van zich horen. De Omgevingswet onderscheidt:

- overheidsparticipatie bij initiatieven uit de samenleving;
- participatie bij het maken van de omgevingsvisie en het omgevingsplan, en
- participatie bij de behandeling van initiatieven en vergunningaanvragen.

Een aanpassing van de Gemeentewet wil inwonerparticipatie verbreden en versterken

Nu is alleen inspraak bij voorgenomen beleid verplicht voor gemeenten. Er ligt een wetsvoorstel bij de tweede kamer dat deze verplichting wil verbreden naar verplichte inwonerparticipatie bij voorbereiding,

uitvoering én evaluatie van beleid en projecten. Dit moeten gemeenten vastleggen in een participatieverordening en in participatiebeleid. Naar verwachting treedt deze wet in 2023 in werking.

Het doel van het ontwerp-wetsvoorstel is dat voor zowel de inwoners als voor gemeenten duidelijk is (1) binnen welke kaders inwoners in het beleidsproces participeren en (2) op welke wijze zij in een verschillende fase van het beleidsproces betrokken worden. Ook moeten gemeenten een uitspraak doen over het uitdaagrecht. Dit is een vorm van inwonerparticipatie in de uitvoeringsfase. Gemeenten moeten aangeven of en hoe inwoners van dit recht gebruik kunnen maken.

1.3 Het coalitieakkoord 'In het hart'

Het betrekken van inwoners krijgt prioriteit in het coalitieakkoord. Dit past bij de trend in de maatschappij. De gemeente geven we samen vorm mét inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dit draagt bij aan betrokkenheid, woonplezier en draagvlak voor besluiten. Daarom is het opstellen en uitvoeren van inwonerparticipatiebeleid, het mogelijk maken van het referendum en het stimuleren van inwonerparticipatie in het coalitieakkoord opgenomen. Dit spreekt bijvoorbeeld uit het voorwoord:

Samenwerken met de samenleving

Wij gaan aan de slag met zaken die voor onze inwoners zichtbaar zijn. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisatie en de gemeente werken samen om onze gemeente aantrekkelijk te houden voor jong en oud. Een plek om prettig te wonen, te werken en te recreëren. We werken samen door de samenleving om goede ideeën te vragen. Wij willen een lokale overheid zijn die luistert en hier ook naar handelt vanuit vertrouwen en openheid. In het gesprek met de samenleving zorgen we voor duidelijke verwachtingen. Op deze manier voorkomen we teleurstellingen.

1.4 Leeswijzer

In dit document is opgenomen:

- Een toelichting op begrippen en theorie rond inwonerparticipatie (Hoofdstuk 2)
- Een toelichting op de manier waarop het beleid tot stand gekomen is (Hoofdstuk 4)
- Een korte beschrijving van het vervolg (Hoofdstuk 4)
- Tot slot een samenvatting van de voorbereidende bijeenkomst van 11 oktober 2022

2. Begrippen

2.1 Wat is inwonerparticipatie?

Er worden verschillende definities gehanteerd

Hele lange en hele korte. Maar in allemaal staat dat het gaat om de samenwerking tussen inwoners en overheid. Zo zijn er gemeenten die vooral de nadruk leggen op inwonerparticipatie van inwoners in beleids- en besluitvormingstrajecten. Andere gemeenten hechten veel waarde aan burgerinitiatieven, waarbij het gemeentebestuur kaders kan stellen en vaak een ondersteunende rol heeft. Weer andere gemeenten experimenteren met vormen van meer directe democratie als G1000 Burgerberaad (waar burgers door middel van dialoog meebeslissen) of een referendum.

De kern van inwonerparticipatie is het samenspel tussen inwoners en gemeente

De gemeente die de inwoner als een waardig gesprekspartner ziet en deze ook raadpleegt waar dat kan. En de inwoner die de gemeente als partner ziet die kan faciliteren bij projecten die geïnitieerd worden door inwoners. De uitkomst van de QuickScan Lokale Democratie (paragraaf 3.2) bevestigt dit beeld van wat inwonerparticipatie is.

2.2 Inwonerparticipatie en democratie

Ook democratie kent verschillende gezichten

Naast de representatieve democratie - waarin inwoners via gemeenteraadsverkiezingen bepalen wie hen gaat vertegenwoordigen (representeert) - is er de participatieve democratie: op allerlei manieren betrekken gemeenten hun inwoners bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid. En tot slot is er ook nog de maatschappelijke democratie: inwoners die zichzelf organiseren rond maatschappelijke vragen. Dat is van alle tijden, maar steeds vaker nemen actieve inwoners zelf het initiatief tot bijvoorbeeld energiecorporaties, broodfondsen, buurtcommunities en voedselbanken.

Het samenspel tussen gemeente en inwoners vindt plaats binnen deze drie vormen van democratie

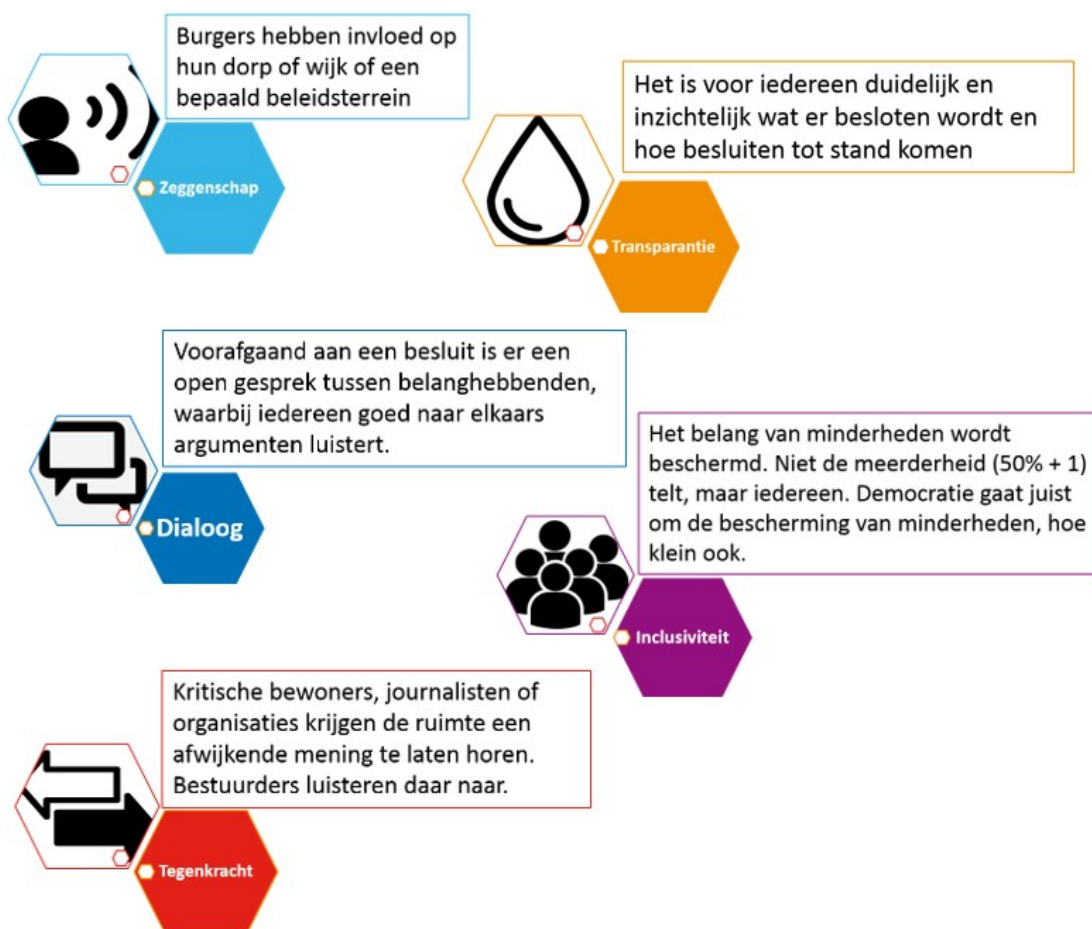
Omdat zowel inwoners als gemeente andere rollen hebben binnen deze vormen van democratie, is het wel goed om van te voren met elkaar afspraken te maken over wat we van elkaar verwachten. Dat leggen we vast in het inwonerparticipatiebeleid.

2.3 Democratische kernwaarden

Binnen onze democratie werken inwoners en gemeente samen aan initiatieven voor straat, buurt of wijk, ruimtelijke plannen, maatschappelijke vraagstukken en andere plannen die de samenleving raken. Dit doen we op basis van een aantal gemeenschappelijke waarden. Deze waarden zijn van belang voor de wijze waarop we inwonerparticipatie vorm geven.

Democratische kernwaarden laten zien wat we belangrijk vinden in het lokaal samenspel

I&O research heeft in opdracht van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) onderzocht welke democratische kernwaarden te herkennen zijn en hoe belangrijk inwoners en bestuurders deze vinden.⁴ Hieruit blijkt dat zeggenschap en transparantie het belangrijkste worden gevonden. Dialoog volgt daarna. Bestuurders vinden inclusiviteit belangrijker dan dat inwoners dat vinden. Uit het onderzoek blijkt ook dat met name op het punt van transparantie nog veel te winnen is. In het inwonerparticipatiebeleid (de doelen en de afspraken) komen de elementen uit de democratische kernwaarden terug.

2.4 Participatieladder

Inwonerparticipatie kent geen blauwdruk

We moeten steeds blijven afwegen hoe we het kunnen vormgeven, zodat het aansluit bij de kernwaarden die in het vraagstuk belangrijk zijn, bij het vraagstuk, bij de betrokkenen. In het inwonerparticipatiebeleid komt dat tot uitdrukking in de afspraken "Direct geraakt? Dan meer te zeggen!" en "Elke vraagstuk heeft zijn eigen aanpak (maatwerk)".

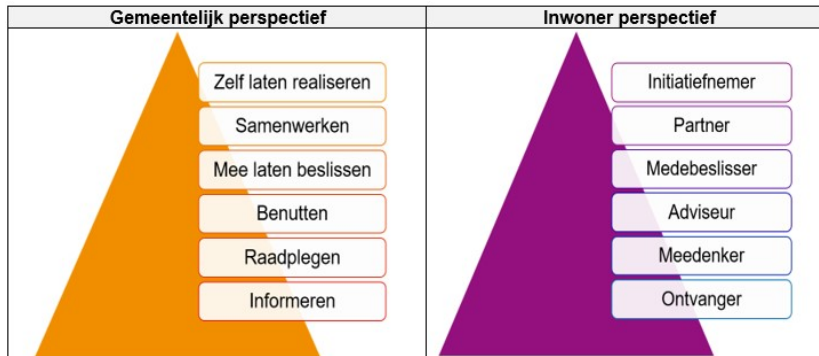
De participatieladder helpt bij het kiezen voor een aanpak

Want voor sommige onderwerpen is het voldoende om in de informatiebehoefte te voorzien. Andere onderwerpen lenen zich voor hogere treden van de ladder. We hoeven dus niet altijd te streven naar

⁴) Democratische kernwaarden volgens burgers en bestuurders, Onderzoek in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), I&O Research, Juni 2018

zelfrealisatie, maar moeten wel altijd bewust kiezen en hier duidelijk over communiceren. Als inwoners en gemeente niet hetzelfde beeld hebben van de trede waarop wordt samengewerkt, ontstaat frictie en teleurstelling.

Wil de gemeente betrokken inwoners? Dan moet ze zeggenschap loslaten!

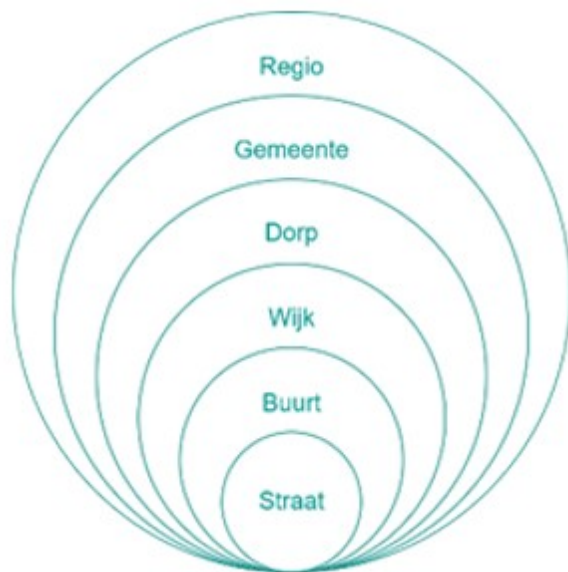
Dat is een belangrijke les van dit model. Het is moeilijk om actieve betrokkenheid en draagvlak te creëren met alleen meedenken en adviseren, terwijl vervolgens het bestuur een eigen afweging maakt en besluit. Actieve betrokkenheid en draagvlak wordt groter als de zeggenschap en de zichtbare invloed op de besluitvorming groter wordt.

Er is een directe relatie tussen democratische kernwaarden en de treden van de ladder:

- *Bij transparantie past informeren: goede, tijdige en heldere informatie*
Sommigen zien dat niet als een vorm van inwonerparticipatie om dat het hier om 1-richtingsverkeer gaat in de communicatie. Maar goede, tijdige en heldere informatie is een voorwaarde voor inwonerparticipatie op een hoger niveau.
- *Bij dialoog past raadplegen en adviseren*
Als de gemeente de inwoner ziet als adviseur dan gaat dat verder dan als de gemeente inwoners raadpleegt. Bij adviezen moet de gemeente goed aangeven waarom een advies wel of niet wordt opgevolgd.
- *Bij zeggenschap past (mee)bepalen en (mee)werken*
Hoe groter de zeggenschap van de inwoner - hoe meer de gemeente loslaat en hoe groter de verantwoordelijkheid van de inwoner
- *Bij inclusiviteit hou je rekening met alle belangen*
En ga je ook actief op zoek naar het minderheidsbelang en zoekt actief naar diversiteit aan inwoners, zoals jong/oud, fysieke beperking, LHBTIQ+, etc.

Hoe dichter een onderwerp bij de inwoner staat, hoe meer we moeten streven naar een hogere inwonerparticipatietrede

Als het gaat om de directe leefomgeving van inwoners is het aan hen om te kiezen welke rol de gemeente daarin heeft. En als de gemeente taken heeft die die directe leefomgeving raken, gaat ze in overleg met inwoners om te kijken hoe deze kunnen worden uitgevoerd.

2.5 De theorie en De Ronde Venen

In De Ronde Venen zijn verschillende inzichten en valkuilen uit de theorie herkenbaar. Dit blijkt uit raadsbijeenkomsten in voorbereiding op het inwonerparticipatiebeleid. En uit de resultaten van de QuickScan Lokale Democratie en het Inwonerpanel (zie paragraaf 3.2). Beide peilingen zijn geen representatieve onderzoeken, maar geven wel een globaal beeld van hoe inwoners het lokaal samenspel ervaren.

Inwoners hechten aan zeggenschap en transparantie, bestuurders aan dialoog en inclusie

Dit beeld komt overeen met het onderzoek van I&O research in opdracht van de VNG. Met name de behoefte aan meer transparantie van Rondeveense inwoners valt op. Ook dit is in lijn met het I&O onderzoek. De verschillende kernwaarden komen terug in de beleidsafspraken:

- Zeggenschap	Direct geraakt? Dan meer te zeggen! Inwonerparticipatie start zo vroeg mogelijk Inwoners met een initiatief voelen zich welkom bij de gemeente Ieders belang weegt mee (inclusief)
- Transparantie	Communicatie over inwonerparticipatie is duidelijk Elke vraagstuk heeft zijn eigen aanpak (maatwerk) De inwonerparticipatie-aanpak draagt bij aan de 4 doelen
- Dialoog	Samenwerken begint met luisteren Inwonerparticipatie start zo vroeg mogelijk Inwoners met een initiatief voelen zich welkom bij de gemeente
- Inclusiviteit	Ieders belang weegt mee (inclusief) Elke vraagstuk heeft zijn eigen aanpak (maatwerk)
- Tegenkracht	Ieders belang weegt mee (inclusief) Samenwerken begint met luisteren

Hoger op de participatieladder komen is niet makkelijk

Want daar ontstaat spanning tussen de representatieve democratie, de participatie democratie en de maatschappelijke democratie. Raadsleden hebben wettelijke bevoegdheden om te kunnen besluiten over bijvoorbeeld de gemeentebegroting. En raadsleden voelen ook de verantwoordelijkheid die bij deze bevoegdheden hoort. Onder meer de verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat ieders belang wordt meegewogen en dat niet een assertieve minderheid bepaalt wat er gebeurt.

Aan de andere kant blijkt uit de onderzoeken rond de participatieladder actieve betrokkenheid en groter draagvlak vooral ontstaat als inwoners ervaren dat ze ook zeggenschap krijgen. Dat gaat verder dan een consultatie en uitleg over wat er met de inbreng en adviezen is gedaan. Die afstandelijke vorm van inwonerparticipatie leidt tot meer passiviteit in de betrokkenheid.

Er is niet één antwoord op deze schijnbare tegenstelling. In verband hiermee is in de afspraken opgenomen dat inwonerparticipatie vroeg moet starten en duidelijk moet zijn. Duidelijk over de beïnvloedingsruimte die er is op het moment in het proces dat er nog niets vast ligt. Daarom is in het instrumentarium (bijlage 3) opgenomen dat de gemeente de uitdaging aan moet om vaker 'blanco' te starten met inwonerparticipatie en nieuwe instrumenten en methoden moet verkennen.

Ook de afspraak 'direct geraakt? dan meer te zeggen!' nodigt uit om een stapje hoger op de participatieladder te zetten. Daarmee doen we ervaring op die kunnen leiden tot nóg een stapje. Of tot inzicht over wat niet werkt. Dat is voor inwoners en gemeente een leerproces.

3. Het beleid

3.1 Totstandkomingsproces

De 'Afspraken voor lokaal samenspel' hebben verschillende bronnen

Deze zijn hieronder schematisch weergegeven. In hoofdstuk 2 is een overzicht gegeven van enkele theorieën rond inwonerparticipatie. Daarnaast is De Ronde Venen niet de enige gemeente die inwonerparticipatiebeleid maakt. Diverse voorbeelden van andere gemeenten laten vergelijkbare thema's en afspraken zien. De ervaring die we als gemeente zelf hebben met inwonerparticipatie en de feedback die we daarover ontvangen vanuit inwoners heeft ook bijgedragen.

Over deze input hebben raadsleden in verschillende bijeenkomsten gesproken

Op 31 maart 2021 en 22 september 2021 in voorbereidende bijeenkomsten waarin is gesproken over democratische kernwaarden en de trap van eigenaarschap. Op 29 november 2021 samen met de werkgroep verbeteragenda en op 11 oktober 2022 tijdens een voorbereidende bijeenkomst waarvoor inwoners en vertegenwoordigers van inwonersorganisaties waren uitgenodigd.

De verschillende bronnen hebben gezamenlijk geleid tot het voorstel voor de vier doelen en acht afspraken

Een laatste aanscherping hiervan is gebeurd aan de hand van de gesprekken tijdens de raadsbijeenkomst van 11 oktober (zie de weergave hiervan aan het eind van dit document). In de volgende paragrafen lichten we de QuickScan, verbeteragenda en het Inwonerpanel iets uitgebreider toe.

Ervaringen met inwonerparticipatie	QuickScan Lokale Democratie	Gesprekken in gemeenteraad
Voorbeelden andere gemeenten	Verbeteragenda Lokale Democratie	Eisen uit wetgeving
Theorie en onderzoeken	Inwonerpanel	Voorbereidende bijeenkomst 11/10/22

3.2 QuickScan Lokale Democratie, verbeteragenda en inwonerpanel

De Quick Scan Lokale Democratie is een instrument om een 'foto' te maken van de lokale democratie

Inwoners, raadsleden, collegeleden en ambtenaren worden bevraagd aan de hand van een online vragenlijst over hoe ze kijken naar hun lokale democratie. Het gaat vooral om de samenwerking: intern bij de gemeente, maar ook tussen de gemeente en inwoners. De QuickScan is een instrument van het landelijke programma Democratie in Actie. Gemeenten door het hele land werken hieraan mee, waardoor het ook mogelijk is uitkomsten te vergelijken met andere gemeenten. In De Ronde Venen is de QuickScan uitgevoerd in het voorjaar van 2021. De uitkomsten zijn opgenomen in een rapportage, waarbij steeds een vergelijking getrokken wordt met een landelijk gemiddelde⁵.

De QuickScan geeft richting aan wat er beter kan

Dit leverde vijf prioriteiten op, waarmee de werkgroep Verbeteragenda aan de slag is gegaan:

- Raad, college en organisatie
  - 1 Verbeteren van (het functioneren van) de ambtelijke organisatie
- Communicatie
  - 1 Beter luisteren naar de mening van inwoners
  - 3 Opener en transparanter werken
- Burgerparticipatie

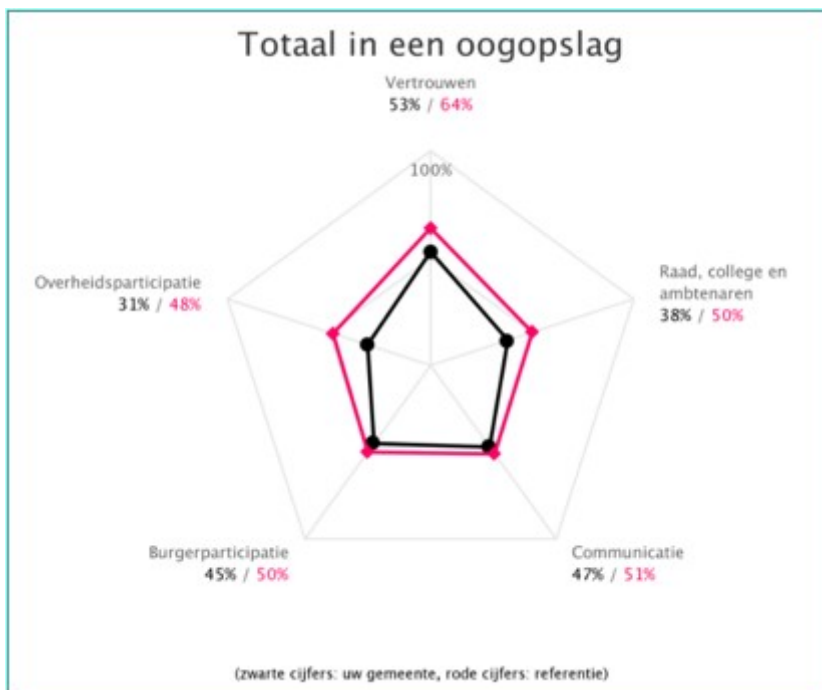
Geen specifieke prioriteit benoemd
- Overheidsparticipatie

5) Hoofdrapport QuickScan: https://derondevenen.raadsinformatie.nl/document/10535613/1/Gemeente_De_Ronde_Venen_Rapportage_Quick_Scan_Lokale_Democratie+%281%29

Korte analyse open vragen: https://derondevenen.raadsinformatie.nl/document/10535611/1/Verkorte+Analyse_quickscan

- 4 In regels of beleid meer ruimte maken voor maatschappelijke initiatieven
- Maatwerkvragen
    - 5 Inwoners met initiatieven moeten een vast aanspreekpunt hebben binnen de gemeentelijke organisatie.

Deze punten komen terug in de afspraken van het inwonerparticipatiebeleid en in de bijlagen 2 en 3 over het instrumentarium.

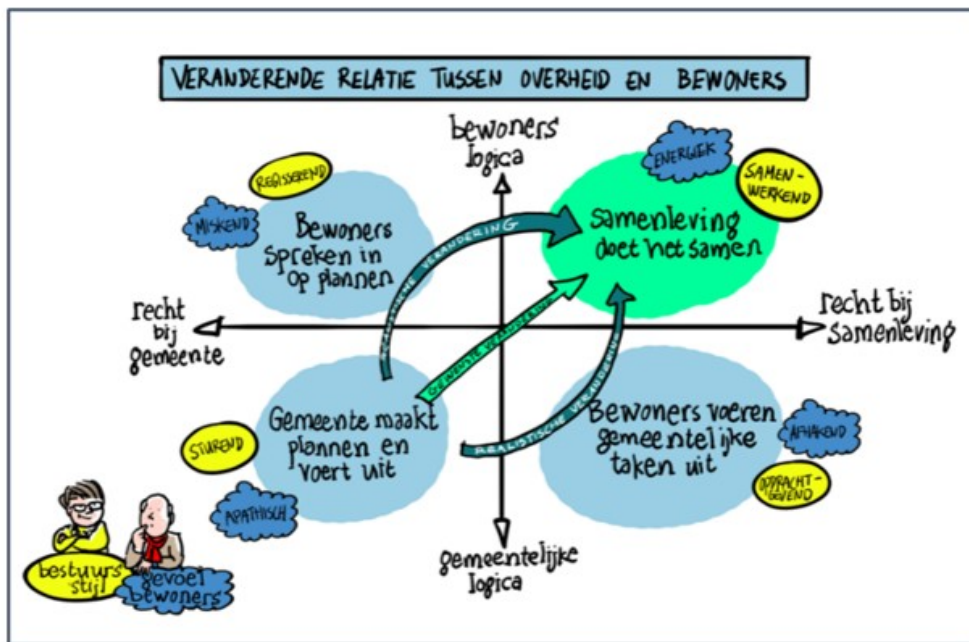

Een werkgroep heeft op basis van de Quickscan een verbeteragenda opgesteld

Deze werkgroep bestond uit inwoners, raadsleden, de wethouder en medewerkers van de gemeente. De verbeteragenda bestaat uit acties op de deelaspecten van de QuickScan. Deels zijn ze al in uitvoering (zoals bijvoorbeeld het loket Goud in je Wijk), deels moet dat nog (zoals het maken van een inwonerparticipatie kalender). Deze acties zijn opgenomen in bijlage 2 en 3 bij het inwonerparticipatiebeleid.

De werkgroep heeft verder gesproken over de veranderende verhouding tussen inwoners en gemeente

Bij bewonersinitiatieven of burgerparticipatie is het aan de ene kant van belang dat de overheid meer los laat. Aan de andere kant is het van belang dat de overheid de initiatieven faciliteert en stimuleert. En de overheid moet zorgen dat zij zelf klaar is voor deze burgerparticipatie. De rol van de overheid verandert. Deze is steeds meer ondersteunend. De overheid sluit aan bij de initiatieven in de samenleving. Deze aansluitende overheid wordt ook aangeduid met overheidsparticipatie.

Deze ontwikkeling wordt samengevat in deze tekening van de VNG. In zijn algemeenheid gaat de ontwikkeling van linksonder naar rechtsboven. Maar het is niet gezegd dat bij elk onderwerp of in alle gevallen gelijkwaardige samenwerking mogelijk is. Ook voor dit model geldt dat het nodig is een bewuste keus te maken en duidelijk met elkaar af te spreken wat inwoners en gemeente van elkaar verwachten.

Het inwonerpanel heeft de uitkomsten van de QuickScan verder ingekleurd⁶

Daarvoor hebben we een aantal verdiepende vragen gesteld. Bijvoorbeeld waaraan deze inwoners denken als het gaat om 'transparantie' of 'invloed'. Daarbij valt op dat men veel waarde hecht aan eenvoudige uitleg en makkelijk toegankelijke informatie. Een gemeente die luistert en laat zien wat er met inbreng wordt gedaan. En bij betrokkenheid komt terug dat de gemeente duidelijk moet maken waarover gepraat kan worden en wat al vast staat. Daarbij zou men ook meer invloed op de besluitvorming willen en vroeger betrokken willen worden. Bij vragen naar de onderwerpen waarover inwoners meer invloed willen, scoren de eigen woonomgeving en bouwplannen duidelijk het hoogst.

3.3 Gekozen opzet: doelen en afspraken

De kern van het beleid is een kort en simpel basisdocument met doelen en afspraken

Zodat het voor iedereen begrijpelijk is. En zodat het helpt bij de manier waarop inwoners en gemeente samenwerken. Dus hebben we terugkerende thema's uit de verschillende bronnen samengevat in vier doelen en acht afspraken. De doelen laten zien waarom inwonerparticipatie belangrijk is. De afspraken maken duidelijk hoe we die doelen samen willen bereiken. De specifieke acties die daarvoor nodig zijn, zijn opgenomen in de bijlagen.

4.1 Het veranderproces en borging in de gemeentelijke organisatie

"Papier is geduldig"

Dat is helaas maar al te waar. Met het opschrijven van doelen en afspraken is er nog niets veranderd. En zowel inwoners als bestuurders als medewerkers van de gemeenten gaan zich niet vanzelf anders gedragen. Daar is bewustwording voor nodig, trainen en oefenen. In het beleid zijn een paar basis inzichten opgenomen die daarbij helpen, zoals dat in elk proces bij de start nagedacht moet worden over inwonerparticipatie. En de goede spiegel: "Hoe zou ik zelf benaderd willen worden?"

Informatie is een kernbegrip

Want een gelijke informatiepositie maakt gelijkwaardige samenwerking mogelijk. Dat besef is nodig om een inwonerparticipatieproces goed te kunnen organiseren. Een ongelijke informatiepositie werkt in de hand dat mensen zich gemanipuleerd kunnen voelen.

6) Samenvattende rapportage: <https://derondevenen.raadsinformatie.nl/document/11896965/1/Rapportage+inwonerparticipatie>

Een eenmalige actie of interventie is niet genoeg

Want bewustwording en verandering vraagt om een lange adem. Het herhalen van de boodschap en bewust blijven handelen is nodig om een verandering duurzaam te laten zijn. In de gemeentelijke organisatie is in 2022 onder de noemer Samen voor Elkaar een organisatieontwikkelingsproces ingezet. Deze organisatieontwikkeling is een steuntje in de rug voor de verandering die rond inwonerparticipatie nodig is. Maar ook dat is nog niet voldoende. Vandaar dat in de bijlage 2 en 3 meer gedetailleerde instrumenten en interventies zijn opgenomen.

Het coalitie akkoord helpt de gewenste verandering

Door de centrale positie die de samenwerking met de samenleving hierin inneemt. En door het voorneemen om een medewerker speciaal voor inwonerparticipatie aan te trekken. In de begroting voor 2023 is deze functie opgenomen. De opdracht van deze medewerker is om de gemeentelijke organisatie te stimuleren in de gewenste verandering en daarmee de inwonerparticipatie in De Ronde Venen naar een hoger niveau te brengen.

4.2 Juridische borging

We leggen het inwonerparticipatiebeleid juridisch vast in een inwonerparticipatieverordening

De inwonerparticipatieverordening vervangt de inspraakverordening en omvat:

- Bepalingen over wat wordt verstaan onder inwonerparticipatie en wanneer de verordening van toepassing is. Belangrijkste wijziging ten opzichte van de inspraakverordening is hierbij dat inwonerparticipatie gaat over voorbereiding, uitvoering én evaluatie van gemeentelijke initiatieven en beleid en niet alleen om beleidsvoorbereiding.
- Bepalingen over het inwonerparticipatieproces en de keuzes die de gemeente daarvoor bij de start van elke ontwikkeling maakt. Inclusief bepalingen over de wijze waarop de uitkomsten van inwonerparticipatie betrokken worden bij de besluitvorming.
- Bepalingen over het uitdaagrecht. Wanneer het uitdaagrecht kan worden toegepast en hoe het proces verloopt⁷

Een uitgebreidere toelichting op de inwonerparticipatieverordening is opgenomen bij bijlage 4.

De referendumverordening

Op 10 oktober 2022 heeft de gemeenteraad de Referendumverordening De Ronde Venen 2022 vastgesteld. Deze verordening maakt het mogelijk dat gemeentelijke vraagstukken met een referendum aan de inwoners worden voorgelegd. Dat kan door de gemeenteraad zelf of op initiatief van inwoners.

Een referendum gaat altijd over voorgenomen besluiten. Het is dus een inwonerparticipatie-instrument dat pas aan het eind van een beleids- of plantraject kan worden ingezet. Dit vervangt niet de zorgvuldige voorbereiding van besluiten en de mogelijkheid daarbij inwonerparticipatie te organiseren. Het is een sluitstuk en een 'noodrem' voor inwoners als zij denken dat de raad voornemens is een besluit te nemen dat niet door inwoners gedragen wordt.

Verordening op het Burgerinitiatief

Op 3 januari 2011 heeft de gemeenteraad de Verordening op het Burgerinitiatief 2011 vastgesteld. Deze verordening maakt het voor inwoners mogelijk om zelf onderwerpen voor de gemeenteraad te agenderen.

4.3 Financiële borging

Inwonerparticipatie kost geld

Zowel het in stand houden van generieke instrumenten zoals de website, als specifieke activiteiten en campagnes. In het beleid is opgenomen dat inwonerparticipatie een integraal onderdeel is van beleids- en planprocessen. Bij het begroten van de benodigde budgetten voor dit soort processen, moeten ook inwonerparticipatiekosten worden mee geraamd.

Het afwegen van kosten en baten van inwonerparticipatie is lastig

Omdat de baten niet altijd makkelijk zichtbaar zijn, terwijl het wel duidelijk is hoewel geld en tijd het kost. De doelen en afspraken die in het beleid zijn opgenomen helpen bij de afweging en de keuzes rond de in te zetten activiteiten. En dan wordt duidelijk dat het opnemen van realistische kosten voor inwonerparticipatie net zo essentieel is als een bodemonderzoek voor een nieuwbouwproject.

7) Beleidsnota uitdaagrecht: <https://derondevenen.raadsinformatie.nl/document/10345890/1#search=%22uitdaagrecht%22>

Aan het beleid is nu geen uitvoeringsbudget gekoppeld

In bijlage 3 zijn de mogelijke instrumenten en interventies opgenomen om de gewenste verandering op gang te brengen en te houden. De medewerker inwonerparticipatie gaat de activiteitenplanning concreet invullen. Daarbij zijn niet meteen grote kostenposten voorzien, anders dan de kosten die in beleids- en planprocessen worden mee geraamd. Mocht dit inzicht wijzigen dan wordt hiervoor een zorgvuldig onderbouwd dekkingsvoorstel voorbereid.

Samenvatting voorbereidende bijeenkomst 11 oktober 2022

Tijdens de voorbereidende bijeenkomst van 11 oktober 2022 zijn de concept beleidsafspraken besproken met raadsleden, inwoners en vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. Dit heeft geleid tot diverse aanscherpingen. Hieronder de samenvatting daarvan. Per afspraak zijn in de vier blokken de opmerkingen van de gesprekstafels opgenomen. In het afsluitende blok de wijze waarop deze opmerkingen in het beleid zijn verwerkt.

1. Direct geraakt = direct betrokken Daarmee bedoelen we dat hoe dichterbij het vraagstuk of het initiatief bij inwoners ligt, hoe belangrijker en groter betrokkenheid en zeggenschap is. De eigen straat, de eigen leefomgeving, de eigen voorzieningen: allemaal zaken waar inwoners zoveel mogelijk zelf aan het roer staan. De gemeente pakt een grotere rol naarmate er meer (tegengestelde) belangen spelen, er meer publiek geld nodig is, het algemeen belang een grotere rol speelt.	
- Communicatie -van gemeente naar inwoners en terug- ook als een project is afgerond - Altijd terugkoppelen wat er met bijdragen is gebeurd! - Soort overzicht over wat is afgehandeld en wat nog niet (waar staat het)	- Ook: direct geraakt maakt meer direct betrokken - Reputatie opbouwen dat participeren helpt - Hoe bereik je 'lastige groepen' - Hoe bereik je jongeren → juiste instrumenten inzetten!
- "direct betrokken" is teveel vanuit de gemeente gedacht - Hoe vindt de gemeente de direct geraakte inwoners en inwoners de gemeente? - Wanneer weet je als inwoner de gemeente te vinden? - Inwoners vinden misschien ook direct geraakte andere inwoners?	- De uitleg dat de gemeente een grotere rol pakt als er meer belangen spelen kan juist polariserend werken - Is dit een wens of al de praktijk? - Er is weinig ontwikkeling op de lange termijn - Tip: "Nu is het aan ons" van Eva Rovers over burgerberaden
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ Deze afspraak is gewijzigd in "direct geraakt? Dan meer te zeggen!" zodat hij minder vanuit de gemeente is geformuleerd. ✓ Bij de toelichting is opgenomen dat "direct geraakt" ook zorgt dat inwoners zich betrokken voelen ✓ Bij de afspraak over duidelijke communicatie is vastgelegd dat er wordt teruggekoppeld en is toegevoegd dat ook de status van inbreng helder moet zijn. ✓ Toegevoegd is dat de initiatiefnemer nagaat wie er direct geraakt worden en hierbij anderen betrekken. Gemeente kan daar inwoners bij betrekken, maar andersom kan ook! ✓ De vragen over het bereiken of vinden van direct geraakte inwoners of doelgroepen komen terug in de bijlage over implementatie. ✓ De opmerking dat de gemeente een grotere rol pakt bij tegengestelde belangen is geschrapt.	

2 Ieders belang weegt mee (inclusief) Daarmee bedoelen we dat de initiatiefnemer (dat kan gemeente zijn, maar hoeft niet altijd) zijn best doet alle belanghebbenden te betrekken en dat hij oog heeft voor diversiteit in de samenleving: ook mensen die niet snel zelf meepraten. Daarvoor zet de initiatiefnemer middelen en werkvormen in die passen bij de belanghebbenden. Uiteraard vraagt dit ook inzet van belanghebbenden zelf.	
- Het woord 'inclusief' verwijderen - Laatste zin wijzigen in 'Inzet van belanghebbenden bepaalt het succes'	

-	Het kader hiervoor wordt gegeven door de afspraak direct geraakt = direct betrokken	
-	Hiervoor een maximale communicatie- en mediamix inzetten	
-	Hoe voorkomen we dat de grootste mond het voor het zeggen heeft?	
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ Het woord inclusief blijft staan omdat dit een verbinding legt met de Inclusieagenda die wordt voorbereid. Wel is een toelichtende verwijzing toegevoegd. ✓ De voorgestelde afsluitende zin is opgenomen. ✓ De keuze voor middelen en methoden moet eraan bijdragen dat alle betrokkenen worden bereikt en dat wordt voorkomen dat de grootste mond het voor het zeggen heeft. Dit komt terug in de bijlage over implementatie.		

3. Inwonerparticipatie start zo vroeg mogelijk Daarmee bedoelen we dat de initiatiefnemer (dat kan gemeente zijn, maar hoeft niet altijd) vooraf bedenkt hoe belanghebbenden te betrekken bij het vraagstuk. Dat kan bij alle fasen: Het start al bij het eerste idee. En vervolgens bij het maken van een plan, de uitvoering en de evaluatie.		
-	Prima afspraak, maar moet nog wel beter worden uitgevoerd	- Wel afhankelijk van wat voor beleid of plan het is, de omvang en de benodigde voorbereiding
-	Kernwoorden hierin: "Vooraf bedenken" en dat dit ook bij de uitvoering wordt doorgezet.	
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ De verandering die hiervoor nodig is in de ambtelijke organisatie van de gemeente komt terug in de bijlage over implementatie ✓ De nuancering dat het niet altijd mogelijk is om heel vroeg inwonerparticipatie te organiseren is toegevoegd.		

4. Inwonerparticipatie is maatwerk De aanpak past bij het vraagstuk en de doelgroep en kan dus keer op keer verschillen.		
-	Duidelijk maken dat stap (afspraak) 1 tot en met 3 er zijn en op basis daarvan kijken wat past bij welke doelgroep	- Kies de juiste benadering per doelgroep. En daarbij ook nadenken hoe je de hele doelgroep bereikt - Wijkcomités zijn niet allemaal meer actief
-	Maatwerk is een containerbegrip	- Praktisch: Hoe regel je dit?
-	Maatwerk voor wie?	
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ De afspraak is gewijzigd in "Elke vraagstuk heeft zijn eigen aanpak" om het woord maatwerk te vermijden. ✓ Bij de toelichting is opgenomen dat de aanpak moet worden toegesneden op de doelgroep en situatie, zodat deze bijdraagt aan de doelen van inwonerparticipatie. ✓ De 'hoe' vraag komt terug in de bijlage implementatie.		

5. Inwonerparticipatie draagt bij aan 3 doelen: a. prettig samenleven, b. zorgvuldig besluiten nemen en c. betere plannen maken		

- Punt b staat centraal - Punt d toevoegen: gedragen transparant besluit	- Hier mee starten? - Punt d. toevoegen: Meer draagvlak voor besluiten
- Aan punt a 'saamhorigheid' toevoegen; o saamhorigheid kan een middel om tot doelen te komen. o saamhorigheid kan een uitkomst van goede samenwerking zijn - Puntje d. toevoegen: draagvlak, commitment	- Welke kennis is verzekerd? o Indien men in staat wordt gesteld om consequenties te overzien. o Indien men in gesprek gaat en daartoe in staat wordt gesteld. o Rekening houdend met wat je beluisterd en hebt gehoord.
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ Deze afspraak is als afspraak nummer 1 opgenomen ✓ Zorgvuldig besluiten nemen is als bovenste doel opgenomen ✓ Draagvlak creëren is toegevoegd als doel ✓ Bij de toelichting op de afspraak is toegevoegd dat alle betrokkenen in staat gesteld worden om hier aan bij te dragen, door gelijke informatiepositie, een open dialoog en transparante doorwerking in de besluitvorming	

6. Communicatie over inwonerparticipatie is duidelijk Daarmee bedoelen we dat de initiatiefnemer (inwoner of gemeente) vanaf de start duidelijk is over welke ruimte er is voor inbreng (kaders), wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft, wie er uiteindelijk besluit. Tijdens het hele proces neemt de initiatiefnemer betrokkenen stap voor stap mee. Hij geeft vooraf aan wanneer hij communiceert. Hij is toegankelijk en stelt informatie beschikbaar. De besluitnemer maakt duidelijk wat er met de opgehaalde informatie en meningen is gedaan. Hoe hij dit heeft meegewogen in het uiteindelijke besluit.	
- Maak een communicatie kalender - Uitleg is het belangrijkste – in begrijpelijke taal	- Jip en Janneke taal! - Raadsagenda via sociale media bekend maken
- Inwonerparticipatie is al verwarrend, want eigenlijk bedoelen we daarmee hoe de gemeente inwoners betreft. De actie ligt dan bij de overheid. - Via alle kanalen naast de krant - Taal B1, begrijpelijk - Kom afspraken na - Uitleg van stukken en info - Gebruik plaatjes en icons	
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ Dat communicatie plaatsvindt in eenvoudige taal is toegevoegd. ✓ Dat ingewikkelde onderwerpen worden uitgelegd en samengevat is toegevoegd. ✓ Dat een initiatiefnemer zijn afspraken en toezeggingen nakomt is toegevoegd. ✓ Communicatiekanalen komen als instrumenten terug in de bijlagen bij het beleid ✓ De opzet van een communicatie kalender of beter toegankelijke raadsagenda komt toch bij de instrumenten in de implementatie bijlage	

Welke beleidsuitspraken missen er nog?	
	- Burgerinitiatief: Hoe ga je daar mee om? Duidelijk aanspreekpunt! En medewerkers en manager die zich hiermee bezig houdt, zodat er antwoord komt!
- Hoe kunnen initiatiefnemers gemeente betrekken bij burgerinitiatieven, Right to challenge?	- Besluiten worden genomen door: o Eigenaren van belangen o Degenen die consequenties kunnen overzien

Hoe ondersteunt de gemeente inwoners?	○ Degenen die ervaringsdeskundigen horen ○ Gesprekken tussen verschillende meningen organiseren (bv. gesprekscoaches) ○ Kortzichtigheid uitsluiten - Wat doet de gemeenteraad met de resultaten? - Lange termijnvisie per wijk meer registeren op diverse onderwerpen zoals ruimtelijke ordening, nieuwbouw, verkeer, energietransitie - Luisteren naar elkaar
De opmerkingen komen als volgt terug in het beleid: ✓ Er zijn twee extra afspraken opgenomen: ○ Samenwerken begint met luisteren ○ Inwoners met een initiatief voelen zich welkom bij de gemeente ✓ Het punt over de inbreng die wordt verzameld en wat de gemeenteraad doet met de resultaten, komt terug onder de afspraak "communicatie is duidelijk". Dat degenen die betrokken worden ook de consequenties van besluiten moeten kunnen overzien komt terug bij de afspraak over de inwonerparticipatiedoelen. ✓ Een lange termijnvisie op wijkniveau is een meer inhoudelijke vraag en past niet zo goed bij inwonerparticipatiebeleid. Dit zijn onderwerpen die goed passen in de Omgevingsvisie. Daarover gaat de gemeente het komende jaar met betrokkenen in gesprek. ✓ De werkwijze rond inwonerinitiatieven en het aanspreekpunt binnen de gemeente komt terug in de bijlagen over instrumenten en implementatie.	

Bijlage 2 Beschikbare instrumenten en middelen

In De Ronde Venen kennen we diverse instrumenten en middelen voor het invullen van inwonersparticipatie. Een deel daarvan is specifiek voor de gemeente. Deze bijlage is te lezen als 'gereedchapskist' voor inwonersparticipatie. Een gereedchapskist waar al aardig wat in zit, waar tools kunnen worden vervangen door verbeterde versies en die steeds kan worden bijgevuld.

Instrumenten en inwonerparticipatiemiddelen zijn er in verschillende categorieën. Zeker bij grotere initiatieven, projecten of beleidsontwikkelingen bestaat de inwonerparticipatieaanpak uit een aanpak of campagne die bestaat uit meerdere onderdelen uit de gereedchapskist. Wij houden de volgende onderverdeling aan:

- Informeren
- Raadplegen en samenwerken
- Initiatieven van inwoners
- Gemeentelijke organisatie
- Beleidskaders
- Juridische borging

Informeren

Website

De gemeentelijke website is de meest volledige en flexibele informatiebron die de gemeente biedt. Het is ook de eerste plek waar veel inwoners zoeken naar informatie. De website biedt mogelijkheden om verschillende aanvragen of meldingen te doen. De gemeente houdt de website up-to-date en overzichtelijk. Dit is een blijvend punt van ontwikkeling, omdat mogelijkheden en inzichten hierover ook voortdurend in ontwikkeling zijn.

Gemeentepagina

De gemeentepagina in de lokale krant geeft aandacht aan activiteiten en besluiten die de gemeente belangrijk vindt. Daarnaast worden hier officiële bekendmakingen gepubliceerd.

Klant contract centrum KCC en gemeente@derondevenen.nl

Inwoners met specifieke vragen waarvoor ze het antwoord niet op de website vinden, komen uit bij het KCC. De meeste vragen worden hier direct beantwoord. Lukt dit niet, dan wordt de vraag opgepakt door een vakcollega.

Servicepunten De Ronde Venen

Bieden informatie en ondersteuning aan inwoners voor allerlei zaken die ze met de overheid en andere instanties te regelen hebben. Bieden dit digitaal, maar ook fysiek in de servicepunten in de kernen.

Sociale media

De gemeente deelt actuele berichten via Facebook, Twitter, YouTube, Instagram en LinkedIn. Deze platforms bieden inwoners ook te mogelijkheid te reageren op berichten of de gemeente over iets wat hen opvalt te benaderen. De gemeente houdt deze platforms steeds in de gaten, zodat vlot en vriendelijk gereageerd kan worden.

Informerende bijeenkomsten

Soms spelen er projecten of actuele ontwikkelingen die niet zo makkelijk in een paar zinnen zijn uit te leggen. Of waarvan het te verwachten is dat inwoners hier aanvullende vragen over hebben. Daarover organiseert de gemeente (vaak in samenwerking met initiatiefnemers) bijeenkomsten waar in presentaties onderwerpen worden toegelicht of waar mensen kunnen binnenlopen om zich te laten informeren en eventuele vragen te stellen.

Flyers, posters, campagnes

Voor sommige onderwerpen wil de gemeente een zo groot mogelijk publiek bereiken. Daarvoor start een samenhangende campagne via de website, de krant, brieven en bijeenkomsten. Dit wordt meestal ondersteund met posters en flyers om de interesse van inwoners te wekken, zodat ze de overige informatie opzoeken. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de campagnes rond 'dementievriendelijk' en verduurzaming.

Raadplegen en samenwerken

Verbeteragenda Lokale Democratie

In 2021 is de Quick Scan Lokale Democratie van het programma Lokale Democratie uitgevoerd. Een brede peiling onder inwoners over wat ze vinden van het functioneren van de lokale democratie – de gemeente dus. De werkgroep die dit begeleidde heeft op basis van de uitkomsten een verbeteragenda (zie figuur hieronder) opgesteld. Hieraan geven we met elkaar uitvoering. Dit is zeker nog niet klaar; dit instrument komt dus ook terug in het implementatieplan.

Raad, college, organisatie	Communicatie	Burgerparticipatie	Burgerparticipatie	Overheidsparticipatie
Gesprek driehoek over onderlinge samenwerking • Relatie verbeteren tussen raad, college, ambtenaren	Zorgen dat stukken vindbaar en leesbaar zijn • Transparantie: laat zien hoe de besluitvorming werkt, welke beperkingen er zijn.	Agenda (grote) participatieonderwerpen • Omgaan met verschillende belangen • Gemeente betreft vaker en vroeger inwoners bij trajecten	Participatierichtlijn voor initiatiefnemers • Verbeteren relatie inwoner – gemeente: wie definieert de leefomgeving? • Bij de opzet van participatie kijken wie geraakt wordt en hoe deze groepen te benaderen?	1 loket voor inwonersinitiatieven • Stevige ambtenaren die initiatiefnemers verder kunnen helpen • Duidelijke procedures en spelregels • Budget voor initiatieven • In regels of beleid meer ruimte maken voor maatschappelijke initiatieven.

Wijk- en dorpscomités, Jongerenadviescommissie (JAC), Participatieplatform, Woonadviescommissie (WAC) en andere adviescommissies en platforms.

De gemeente houdt zich met veel verschillende onderwerpen bezig en kent verschillende kernen, wijken en buurten. Deze diversiteit is ook terug te zien in de verschillende adviesorganen die de gemeente gevraagd en ongevraagd helpen bij de totstandkoming en uitvoering van beleid en andere activiteiten.

Kinderburgemeesters

De Ronde Venen kent twee kinderburchemeesters, die samen met andere kinderen meedenken over onderwerpen die kinderen aangaan en die burgemeester en wethouders vergezellen bij activiteiten die gericht zijn op kinderen.

MKB toets

Het midden en klein bedrijf is sterk vertegenwoordigd in De Ronde Venen. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven is belangrijk voor de gemeente. Bij projecten, ontwikkelingen en beleid kijken we samen met ondernemers wat de impact is op bedrijven. Alle bedrijven hebben te maken met regelgeving en beleid van de gemeente. Zij vertegenwoordigen hiermee een waarde van kennis en ervaring. Door nieuwe/wijzigende regels/beleid te toetsen bij ondernemers geeft dit zicht op hoe het in de praktijk werkt en waar je tegenaan kan lopen. Daarnaast leveren de inzichten vanuit ondernemers extra input op voor de beleidsmakers. Zo kunnen de inzichten en ideeën uit zowel de wereld van de ondernemer als de ambtelijke wereld van de gemeente elkaar versterken.

Werkbijeenkomsten

Projecten en (beleids)ontwikkeling lenen zich voor interactieve bijeenkomsten. Het doel hiervan kan wisselen. Soms is de dialoog het doel en het in gesprek zijn. Vaker gaat het om het gericht verzamelen van standpunten, belangen of vernieuwende ideeën. De werkvorm hangt af van het onderwerp en de omvang van de groep. Tafelgesprekken en digitale interactie worden vaak gebruikt. Het ontwikkelen van nieuwe, creatieve methoden om ideeën uit te wisselen staat op de agenda bij het implementatieplan.

Werkgroepen

Een werkgroep pakt samen met de gemeente of los daarvan een klus of actie op. Kenmerk is dat een werkgroep een duidelijke opdracht heeft rond een specifiek vraagstuk. Een werkgroep is klaar als het resultaat is opgeleverd. Dat kan een advies aan de gemeente zijn of de inrichting van een stukje openbare ruimte.

Klankbordgroepen

Een groep betrokkenen uit de omgeving van het project denkt in een klankbordgroep in alle fasen van een project mee. En adviseert de gemeente vanuit het belang van de direct omwonenden van een plan.

Wijkschouw

Bewoners uit een bepaalde wijk, ambtenaren en andere betrokken instanties (bijvoorbeeld wijkagent (politie), woonconsulent (GroenWest) en opbouwwerkers (Tympaan-de Baat) gaan al wandelend door een wijk met elkaar in gesprek. Zij kijken gericht en inventariseren welke problemen er specifiek in de openbare ruimte spelen. Tijdens het schouwen van de buurt worden knelpunten en kwetsbare plekken of situaties in beeld gebracht. Vervolgens worden mogelijke oplossingen besproken en voorgelegd aan uitvoerende instanties en worden afspraken gemaakt wie wat gaat doen.

Inwonerpanel

Als de gemeente over een bepaald onderwerp wil weten hoe inwoners daar over denken, dan wordt gebruikt gemaakt van het inwonerpanel. Een representatieve groep inwoners van De Ronde Venen,

waaraan digitaal een vragenlijst kan worden voorgelegd. Een nadeel van digitale vragenlijsten is, dat je niet kan doorvragen. Daarvoor zijn andere instrumenten beter geschikt.

Digitale interactie

Met het inwonerpanel, de formulieren en meldingen op de website en projectwebsites zoals duurzaam-derondevenen.nl biedt de gemeente mogelijkheden voor digitale interactie. Dit is echter nog beperkt. Het door ontwikkelen hiervan is onderwerp van de implementatieaanpak.

Initiatieven van inwoners

Participatierichtlijn

Niet alleen de gemeente organiseert inwonerparticipatie. Ook van inwoners met plannen verwachten we dat ze anderen daarbij betrekken. Dat kan best ingewikkeld zijn. Daarom bieden we een "participatierichtlijn". Deze helpt stap voor stap keuzes maken om inwonerparticipatie te organiseren. Uiteraard houdt de gemeente zich ook zelf aan deze richtlijn!

Goud in je Wijk

Om inwoners te helpen met ideeën om de buurt mooier, leuker en levendiger te maken is Goud in je wijk gestart. Goud in je wijk is hét platform dat helpt met kennis, een netwerk, geld en andere middelen. Daarmee wordt ook invulling gegeven aan één van de actiepunten uit de verbeteragenda Lokale Democratie. Het team van Goud in je wijk bestaat uit inwoners en medewerkers van de gemeente. Samen hebben zij een groot netwerk. Waardoor het makkelijker is om buurtinitiatieven te helpen. Ook kan Goud in je wijk initiatieven met geld ondersteunen. Daarvoor moet het plan wel aan bepaalde voorwaarden voldoen. Een aanvraag voor ondersteuning of een budget indienen kan direct via de website.

Ruimtelijke initiatieven

Naast initiatieven voor wijk of buurt hebben inwoners en ondernemers natuurlijk ook plannen voor de eigen woning of het eigen bedrijf. Daarvoor bestaat de mailbox omgevingszaken@derondevenen.nl. In een paar stappen denkt de gemeente met inwoners mee over wat er kan en mag en leidt de initiatiefnemer naar de juiste vervolgstap.

Burgerinitiatief

Inwoners kunnen in De Ronde Venen een voorstel voorleggen aan de gemeenteraad. Daarvoor bestaat de Verordening op het burgerinitiatief gemeente De Ronde Venen 2011. Inwoners kunnen met voldoende steunbetuigingen een onderwerp of concreet voorstel op de agenda van de gemeenteraad plaatsen.

Uitdaagrecht

In de beleidsnotitie Uitdaagrecht staat hoe we in De Ronde Venen hiermee omgaan. Het gaat om een initiatief van bijvoorbeeld inwoners, maatschappelijke organisaties of sportverenigingen. Via het uitdaagrecht kunnen deze initiatiefnemers een voorstel indienen om een publieke taak over te nemen van gemeente De Ronde Venen, waarbij zij denken dit werk slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Het uitdaagrecht is verwerkt in de Inwonerparticipatieverordening De Ronde Venen 2022.

Referendum

Als inwoners vinden dat een voorgenomen raadsbesluit niet kan worden genomen zonder eerst inwoners te raadplegen, kunnen ze de gemeenteraad vragen om een raadgevend referendum te organiseren. Dit gebeurt met een inleidend en definitief verzoek waarvoor steeds voldoende steunbetuigingen moeten worden verzameld. De uitslag van het referendum betreft de gemeenteraad bij het uiteindelijk besluit. De gemeenteraad kan ook zelf besluiten een referendum te organiseren en de bevolking zo om advies te vragen.

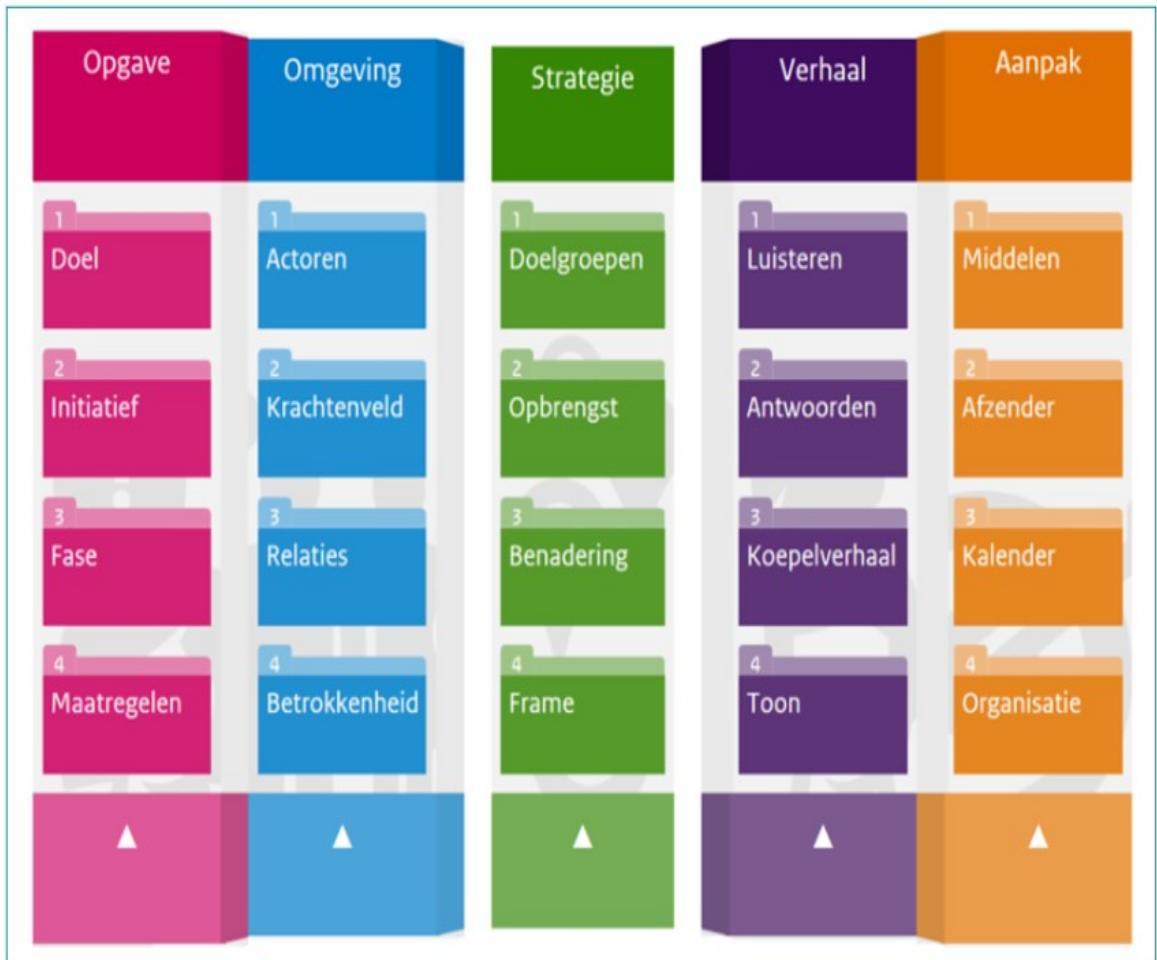
Gemeentelijke organisatie

Participatieplan

De gemeente werkt voor projecten en beleidstrajecten met communicatieplannen. Dit zijn echter nog geen echte inwonerparticipatieplannen. Doorontwikkeling is nodig en het inwonerparticipatieplan kan bij meer activiteiten van de gemeente worden ingezet. Het moet een vaste stap in alle werkprocessen zijn. Om dit te bereiken komt dit ook terug in het implementatieplan.

Factor C

De afgelopen jaren is een groot aantal medewerkers getraind in de methode Factor C. Een methode die is ontwikkeld door de Academie voor Overheidscommunicatie en die helpt om stap voor stap tot een goede communicatieaanpak te komen. Sterk in de methode is dat het onderwerp dat centraal staat (de opgave) en iedereen die betrokken is (de omgeving) heel zorgvuldig worden behandeld.

Helder schrijven

Ingewikkeld en ambtelijk taalgebruik is haast nooit nodig. Een van de onderwerpen van de verbeteragenda Lokale Democratie is het werken aan begrijpelijke teksten. Veel medewerkers van de gemeente hebben daarom de training helder schrijven gevolgd. Deze geeft een aantal basisregels om teksten eenvoudig te houden, zonder aan de inhoud af te doen.

Beleidskaders

In De Ronde Venen zijn de afgelopen jaren verschillende beleidskaders gemaakt die invulling geven aan stukken inwonerparticipatie.

Visie op dienstverlening (januari 2017)

Dienstverlening is elk contact tussen bewoners, bedrijven of instellingen en de gemeente en haar partners. In 2017 is al gekozen voor een visie op dienstverlening die uitgaat van samenwerking, luisteren naar en open staan voor elkaar en aansluiten bij de behoefte van inwoners. Ook over de verhouding standaard – maatwerk en de ontwikkeling van digitale dienstverlening is hier nagedacht. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van het KCC, het hanteren van servicenormen en het gebruik van sociale media komen voort uit deze visie.

Maatschappelijke agenda Sociaal Domein (maart 2017)

De agenda gaat over iedereen die woont, werkt, leert, leeft en recreëert in de gemeente, van jong tot oud. Van inwoners die klaar staan voor anderen tot inwoners die hulp nodig hebben als het even of langdurig tegenzit. Als gevolg van de transitie in het Sociaal Domein zoekt de gemeente samen met inwoners meer dan voorheen de kansen om inwoners regie te geven over de hulp, ondersteuning en begeleiding die zij nodig hebben. De gemeente stimuleert, initieert, benut eigen kracht van de inwoners en biedt een vangnet voor wie dat nodig heeft.

Inclusie agenda (in ontwikkeling)

De inclusie-agenda heeft het doel om de fysieke toegankelijkheid en sociale inclusie te versterken. Dit zal gebeuren op een zestal thema's, namelijk • Bewustwording • Communicatie • Inclusieve buurt • LHBTIQ+ • Fysieke toegankelijkheid • Arbeidsmarkt

Een inclusieve samenleving betekent het uitdragen van een visie op inwonerparticipatie én uitsluiting van mensen terugdringen. De inclusieve samenleving gaat uit van gelijke mogelijkheden en kansen voor elk individu, ongeacht beperkingen, leeftijd, gender, sociaal-culturele achtergrond, etniciteit, enz., met volledige acceptatie, open houding en waardering van de samenleving.

Juridische borging

Inwonerparticipatieverordening De Ronde Venen 2022

Dit is een vernieuwde versie van de Inspraakverordening. Het is een verplichting om een participatieverordening te hebben op basis van 'de Wet versterking participatie op decentraal niveau'. Deze wet is nog niet in werking getreden, maar wordt komend jaar verwacht. De veranderingen ten opzichte van de Inspraakverordeningen zijn met name dat gesproken wordt over inwonerparticipatie in plaats van inspraak, dat inwonerparticipatie in alle fasen van het beleidsproces kan worden ingezet en dat het uitdaagrecht hierin is opgenomen.

Verordening op het burgerinitiatief De Ronde Venen 2011

In de Verordening op het burgerinitiatief zijn de voorwaarden en processtappen vastgelegd waarmee inwoners onderwerpen op voorstellen kunnen agenderen voor de gemeenteraad.

Referendumverordening De Ronde Venen 2022

De referendumverordening regelt de voorwaarden en processtappen waarmee inwoners een referendum kunnen aanvragen over een voorgenomen raadsbesluit. Ook wordt hierin voor de gemeenteraad de mogelijkheid gecreëerd een referendum te organiseren.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), Wet elektronische publicaties (Wep) en Wet open overheid (Woo)

Deze landelijke wetgeving verplicht lokale overheden om digitale communicatie ingangen te bieden en stukken actief beschikbaar te stellen. Deze wetten worden geïmplementeerd.

Rechtsbescherming

Ondanks alle inwonerparticipatiemogelijkheden die worden geboden, kan het zijn dat inwoners het niet eens zijn met besluiten van de gemeente. Daarvoor blijven altijd de wettelijke wegen van rechtsbescherming open staan: Bezwaar-, beroep en hoger beroep. De gemeente doet altijd zijn best om in goed overleg tot oplossingen te komen. Soms lukt dit niet en dan is het goed dat er een onafhankelijk oordeel over de situatie kan worden gegeven.

Nuttige externe bronnen

Een greep uit de digitaal beschikbare hulpmiddelen:

- Tool om instrumenten te verkennen: www.participatiewijzer.nl.
- Inspiratiegids in het kader van de Omgevingswet: <https://iplo.nl/participatieomgevingswet/>

- Hulpmiddel voor verkennen inwonerparticipatie en inwonerparticipatiekader: <https://www.vpng.nl/think/>
- Inspiratiegids voor digitale inwonerparticipatie: <https://lokale-democratie.nl/inspiratiegids-digitale-participatie>

Bijlage 3 Implementatie

De ontwikkeling van inwonerparticipatie is nooit klaar. Het is blijvend zoeken naar nieuwe mogelijkheden om met elkaar in contact te zijn. Dat is een uitdaging voor ons allemaal: Inwoners, ondernemers, organisaties en de gemeente. Dit vraagt van de gemeentelijke organisatie dat alle medewerkers hier bewust mee bezig zijn.

Om hen daarbij te helpen krijgt inwonerparticipatie vanaf 2023 een vaste plek in de gemeentelijke organisatie. Deze medewerker inwonerparticipatie geeft vorm aan de verdere ontwikkeling en implementatie van instrumenten. In deze bijlage een overzicht van mogelijke activiteiten.

In deze bijlage dus nog geen uitgewerkt implementatieplan, maar de bouwstenen om hiermee verder aan de slag te gaan. De uitwerking, inclusief activiteitenplanning, wordt gemaakt door de medewerker inwonerparticipatie.

We benoemen wel een aantal prioriteiten, zodat duidelijk is waar we kunnen beginnen. Daarna een beschrijving van de mogelijke activiteiten op basis van de volgende onderverdeling:

- Informeren
- Raadplegen en samenwerken
- Initiatieven van inwoners
- Gemeentelijke organisatie
- Beleidskaders, juridische borging en financiën

Top 5 prioriteiten

De top 5 bevat de acties waar we het snelst resultaat kunnen boeken:

1. [Inwonerparticipatie agenda opzetten](#)
2. [Blanco beginnen bij een aantal ontwikkelingen](#)
3. [Goud in je Wijk](#)
4. [Inwonerparticipatieplan bij elke ontwikkeling](#)
5. [Inzet van interactieve digitale instrumenten](#)

Informeren

Website en sociale media door ontwikkelen

De website en sociale media hebben verschillende functies: Ze nodigen uit, ze informeren, ze bieden mogelijkheden om te reageren. Hoe ze deze functies zo goed mogelijk vervullen is een continu punt van aandacht.

Duidelijk, begrijpelijk en toegankelijk communiceren

Daarbij gaat het er niet alleen om eenvoudig te formuleren (B1). Maar ook om de toegankelijkheid voor wie minder taalvaardig of anderstalig is. Het is al mogelijk om digitale informatie te laten voorlezen of met een dyslexie functie weer te geven. Dit zijn goede voorbeelden van meer inclusief communiceren.

Inwonerparticipatie agenda beschikbaar stellen

In de verbeteragenda is opgenomen dat de gemeente helder moet zijn wat er op de agenda staat. Zodat inwoners niet hoeven af te wachten tot de gemeente om een reactie op een onderwerp vraagt, maar dat ze ook proactief een bijdrage kunnen leveren. De raadsplanning kan als basis worden gebruikt voor het door de gemeente actief communiceren over wat er op de agenda staat en komt.

Informatie beter ontsluiten

De gemeente produceert een grote hoeveelheid informatie. Niet alles is openbaar, niet alles is interessant. De toegankelijkheid (rechtstreeks of op aanvraag) van informatie is nu niet eenduidig geregeld. Wat er wettelijk moet (Wet elektronische publicaties, Wet open overheid) brengen we op orde, maar niets staat ons in de weg om na te denken over hoe we meer informatie overzichtelijker beschikbaar kunnen stellen. Zeker rond projecten en beleidsontwikkeling waarbij gemeente en inwoners samenwerken is een gelijke informatiepositie van belang.

Raadplegen en samenwerken Vaker blanco beginnen (en als gemeente laten zien dat je ook alle antwoorden nog niet hebt)

Ambtenaren zijn geneigd om als ze met een 'probleem' worden geconfronteerd, dat meteen te willen oplossen. Bijvoorbeeld als een inwoner een brief schrijft of als in de gemeenteraad een vraag gesteld wordt. Dan wordt er inwonerparticipatie georganiseerd over de bedachte oplossing. Maar soms (vaak?) is het beter om het eerst samen te hebben over wat het echte probleem is en hoe we samen aan oplossingen kunnen werken. Dit geldt met name voor vraagstukken die dicht bij mensen staan, zoals de eigen buurt of specifieke voorzieningen.

Interactieve digitale instrumenten inzetten

De gemeente kent nu een inwonerpanel, waarmee vragenlijsten kunnen worden uitgezet. Daarnaast worden er ad hoc digitale instrumenten ingezet, zoals een poll via sociale media of de interactieve kaart bij duurzaamheid. Er is veel meer mogelijk en het is slim te verkennen welke aanvullende tools er zijn die voor onze gemeente zouden kunnen werken. In den lande zien we speciale apps, geo-platforms, samenwerkingsplatforms, brainstormtools, geavanceerde vragenlijsten, enzovoort. Daarbij is het zaak niet van het één naar het ander te hoppen, maar goede keuzes te maken voor onze gemeente, waarmee verschillende doelgroepen kunnen worden aangesproken. Daarbij denken we bij voorbeeld aan jongeren en groepen die nu nog niet zo betrokken zijn. Maar ook aan mogelijkheden om heel gebiedsgericht digitale middelen in te zetten. We hebben er aandacht voor om minder digitaal vaardige doelgroepen te bereiken en toegang te bieden. Dat kan door hen te helpen bij digitale tools, maar ook door altijd een 'analoge' mogelijkheid te bieden.

Verbeteragenda Lokale democratie uitvoeren

In 2021 heeft de begeleidingsgroep van de Quick Scan Lokale Democratie met elkaar en met de gemeenteraad gesproken over een verbeteragenda. Deze punten zijn in de bijlagen 2 en 3 van het Inwonerparticipatiebeleid opgenomen. Hetzij bij de bestaande instrumenten (Goud in je wijk, helder schrijven, inwonerparticipatierichtlijn), hetzij bij nog verder te ontwikkelen instrumenten (samenwerking, transparantie, inwonerparticipatie-agenda). Het monitoren hoe het staat met deze onderwerpen verdient een plek in de implementatie van het inwonerparticipatiebeleid.

Raad, college, organisatie	Communicatie	Burgerparticipatie	Burgerparticipatie	Overheidsparticipatie
Gesprek driehoek over onderlinge samenwerking • Relatie verbeteren tussen raad, college, ambtenaren	Zorgen dat stukken vindbaar en leesbaar zijn • Transparantie: laat zien hoe de besluitvorming werkt, welke beperkingen er zijn.	Agenda (grote) participatieonderwerpen • Omgaan met verschillende belangen • Gemeente betreft vaker en vroeger inwoners bij trajecten	Participatierichtlijn voor initiatiefnemers • Verbeteren relatie inwoner – gemeente: wie definieert de leefomgeving? • Bij de opzet van participatie kijken wie geraakt wordt en hoe deze groepen te benaderen?	1 loket voor inwonersinitiatieven • Stevige ambtenaren die initiatiefnemers verder kunnen helpen • Duidelijke procedures en spelregels • Budget voor initiatieven • In regels of beleid meer ruimte maken voor maatschappelijke initiatieven.

Nieuwe instrumenten (blijven) verkennen

Waarbij het belangrijk is om steeds de doelen en afspraken uit het inwonerparticipatiebeleid scherp te houden. Zien we instrumenten die mogelijk tot extra inzichten en ideeën leiden? Die moeilijk bereikbare groepen beter bereiken? Die ons helpen eerder in het proces inwoners te betrekken? Die ons helpen informatie beter te ontsluiten? Zo ja, dan zetten we de kosten en baten van dit instrument verder op een rij om een keuze te kunnen maken.

Instrumenten waaraan gedacht kan worden zijn de burgertop, workshops, adviesraden, burgerforum of inwonerjury, burgervisitatie of burgeraudit. Niet alle instrumenten die bedacht zijn hoeven we toe te passen; het moet iets toevoegen aan het totaal van instrumenten dat we hebben. Het is verstandig eerst te onderzoeken hoe we verbeteren wat we hebben en daarna pas nieuwe elementen toevoegen.

Nieuwe methoden (blijven) verkennen

Niet alleen de instrumenten ontwikkelen zich. Dat geldt ook voor samenwerkings- en gespreksmethoden. Een bijeenkomst waar de gemeente in een zaaltje een presentatie geeft is weinig inspirerend en interactief. Meerwaarde creëren in inwonerparticipatietrajecten en bijeenkomsten is een vak. Het is slim om te verkennen welke methoden ons kunnen helpen bij de opgaven die voor ons liggen. En daarbij creativiteit en innovatie aan te boren. Voorbeelden: Participatieve Waarde Evaluatie (<https://www.tu-delft.nl/tbm/pwe>) of large group interventions (LGI), maar er is veel meer!

Loslaten en overlaten

Eén van de afspraken in het inwonerparticipatiebeleid is 'Direct geraakt? Dan meer te zeggen!'. Betrokkenheid wordt groter naarmate mensen meer zeggenschap hebben. Dat vraagt in sommige gevallen van de gemeente dat ze meer loslaat dan ze gewend is. Raakt een vraagstuk heel direct aan de directe leefomgeving van inwoners? Dan proberen we de oplossing aan hen over te laten. Uiteraard ondersteunt de gemeente als daar behoefte aan is. Als er kosten voor de gemeente aan verbonden zijn, is het belangrijk vooraf duidelijk vast te stellen wat de grenzen zijn.

Ervaringsdeskundigen bevragen

In het sociaal domein zijn goede ervaringen opgedaan met het bevragen van ervaringsdeskundigen. Bijvoorbeeld binnen het project Kansrijke Start zijn moeders geïnterviewd. Zowel binnen als buiten het

sociaal domein is het vaker mogelijk om gericht ervaringsdeskundigen te benaderen. Door bij het maken van de inwonerparticipatieaanpak te overwegen wie in een ontwikkeling de ervaringsdeskundigen zouden kunnen zijn, kan dit al bij de start worden ingezet. Het betrekken van ervaringsdeskundigen kan door hen proactief te bevragen, maar ook door hen in een werkgroep op te nemen. Wanneer een voorziening wordt doorontwikkeld of geëvalueerd moet het standaard worden om hierover ervaringsdeskundigen te spreken.

Inwonerparticipatie uitvoeren in opstartfase, voorbereiding, uitvoering en bij evaluatie

Nu wordt inwonerparticipatie vaak vooral in de voorbereiding van ontwikkelingen of beleid toegepast. Maar de uitdaging is om dat al eerder te doen (zie ook bij 'blanco beginnen'). En in contact te blijven tijdens de uitvoering en afronding van een ontwikkeling.

In opstartfase het gesprek aangaan: Wie wordt geraakt en hoe bereiken we deze inwoners?

Soms is dat heel duidelijk en eenvoudig te beantwoorden, maar vaak is dat ook ingewikkelder. In die gevallen kan al in de opstartfase worden samengewerkt met adviescommissies (zoals de jongerenadviescommissie of het participatieplatform) of bewonersorganisaties of wijk-en dorpscomités. Om samen na te denken over doelgroepen en hoe deze bereikt kunnen worden.

Initiatieven van inwoners

Goud in je Wijk verder ontwikkelen

Het team Goud in je wijk werkt nauw samen met de Ideeënwerkplaats, waar inwoners met een idee verder geholpen worden om het idee om te zetten tot een concreet plan. Het team Goud in je wijk verzamelt de informatie over inwonersinitiatieven en legt dit vast in de op te zetten digitale kennisbank. Op deze manier wordt de informatie zichtbaar. Hierbij gaat het om het soort initiatief, draagvlak, locatie, werkwijze, inzet van inwoners en gemeente en andere maatschappelijke organisaties, de uitvoeringsperiode en de kosten met verdeelsleutel. Voor het opnemen van de informatie in de kennisbank wordt een structuur ontwikkeld.

Successen delen

Inwoners in De Ronde Venen zijn heel actief en organiseren veel. Vaak hebben ze de gemeente daar niet bij nodig. Soms wel. Het zichtbaar maken van succesvolle initiatieven brengt anderen weer op ideeën. Het zicht maken hoeft niet met nieuwe tools. Het kan ook door aan te sluiten bij bestaande platforms en methoden.

Uitdaagrecht uitdragen

Het uitdaagrecht is opgenomen in de Inwonerparticipatieverordening. Wanneer inwoners de gemeente willen uitdagen kunnen ze terecht bij het loket Goud in je Wijk. De verdere informatievoorziening over het uitdaagrecht is nog beperkt. Zo is het nog niet terug te vinden op de gemeentelijke website. Oftewel: De gemeente daagt de inwoners nog niet echt uit om gebruik te maken van het uitdaagrecht.

Gemeentelijke organisatie

Medewerker inwonerparticipatie aantrekken

De medewerker inwonerparticipatie heeft als taak om de organisatie te helpen zich te ontwikkelen op dit onderwerp. Het is dus niet degene die alle inwonerparticipatie activiteiten gaat organiseren; dat is en blijft de verantwoordelijkheid van iedere medewerker van De Ronde Venen. Deze medewerker zorgt voor het verder verbeteren van inwonerparticipatie door:

- Te zorgen voor een samenhangende aanpak (implementatieplan), met het Inwonerparticipatiebeleid als basis en de uitvoering hiervan
- Te zorgen voor vernieuwing in instrumenten die we inzetten om daarmee doelgroepen beter te bereiken en meer betrokkenheid te genereren.
- Collega's uit te dagen om vroegtijdig en creatief over inwonerparticipatie na te denken
- Tools te bieden (zoals inwonerparticipatieplan)
- Mee te denken bij inwonerparticipatiestrategieën voor kleine en grotere projecten en ontwikkelingen

Bekendheid met beschikbare instrumenten en loketten vergroten

Medewerkers die een plan voor inwonerparticipatie maken, grijpen vaak naar de instrumenten die ze kennen. Soms zijn er andere mogelijkheden beschikbaar die beter aansluiten bij de opgave waar het om gaat. Daarvoor moeten de beschikbare instrumenten en loketten breder bekend zijn in de organisatie.

Altijd een inwonerparticipatieplan maken

Bij elk project, elke ontwikkeling en elke activiteit van de gemeente moeten we er over nadenken hoe inwonerparticipatie wordt ingevuld. Ook als de conclusie is dat er geen bijzondere activiteiten nodig zijn, is dit wel een stap in het werkproces. Is er wel wat nodig, dan maken we bij de start van de project een inwonerparticipatieplan. Zo'n plan bevat het antwoord op vragen als:

- Wie worden er direct of indirect door deze ontwikkeling geraakt? Hoe direct is die betrokkenheid? En wat zegt dat over de mate van betrokkenheid?
- Heeft de ontwikkeling voornamelijk of mede impact op ondernemers? (dan kan de MKB toets worden ingezet, eventueel naast andere instrumenten)
- Hoe kan ik deze betrokkenen bereiken? Op welke momenten in het proces is betrokkenheid mogelijk? Welke vorm van betrokkenheid op welk moment?
- Wil ik belangen en zorgen in kaart brengen en meewegen? Wil ik nieuwe ideeën ophalen? Wil ik draagvlak creëren? En wat betekent dit voor mijn aanpak?
- Welke instrumenten kan ik inzetten om inwonerparticipatie in de verschillende fasen van het proces effectief te benutten?
- Hoe zorg ik dat ik betrokkenen goed informeer en geïnformeerd houdt over het verloop van de inwonerparticipatie en de ontwikkeling? Welke middelen zijn daarvoor nodig?
- Welke kosten gaan gepaard met de activiteiten die nodig zijn en zijn deze in het projectbudget opgenomen? Is een vergoeding voor deelnemers aan de orde?

Het maken van een inwonerparticipatieplan is geen doel op zich en hoeft dus niet omvangrijk te zijn. Bij grotere projecten helpen instrumenten als Factor C om tot een goede aanpak te komen. De komende tijd is het de uitdaging om dit heel vroeg in het traject te gaan doen en dat ook zichtbaar te maken. Daarin heeft de organisatie nog stappen te zetten, waarbij hulpmiddelen als training en een basisopzet van een inwonerparticipatieplan kunnen helpen.

MKB-toets inzetten speciaal gericht op ondernemersparticipatie

Bij elk project, elke ontwikkeling en elke activiteit die impact heeft op ondernemers vullen we de Quicksan MKB-toets in. De vragen in de Quicksan zijn vergelijkbaar met de vragen die beantwoord worden in een inwonerparticipatieplan. Op basis hiervan wordt het MKB-toets proces voor de ontwikkeling uitgestippeld. Dit instrument is nog in ontwikkeling en richt zich op het samen met ondernemers toetsen hoe regelgeving en beleid uitpakt voor bedrijven. De komende periode worden hier enkele pilots mee uitgevoerd om de werkwijze verder te verbeteren.

De MKB toets wordt ingezet:

- Bij impact op de bedrijfsvoering van ondernemers
- Bij belangrijke nieuwe of extra verplichtingen voor ondernemers
- Kosten voor ondernemers zijn om te voldoen aan nieuwe regels en/of beleid.

Inclusie-agenda uitvoeren

Het doel van de inclusie-agenda is om de fysieke toegankelijkheid en sociale inclusie te versterken. Iedereen telt mee en hoort deel te kunnen nemen aan de samenleving, ongeacht de fysieke, verstandelijke of mentale beperking, seksuele voorkeur, geslacht, geloof, afkomst, leeftijd en geloofsovertuiging. Bij ontwikkeling van nieuwe projecten/beleid is er oog voor diversiteit aan inwoners en wordt het voor ze mogelijk gemaakt om mee te doen. De inclusie-agenda is opgebouwd langs de volgende thema's:

- Bewustwording
- Communicatie
- Inclusieve buurt
- LHBTIQ+
- Fysieke toegankelijkheid
- Arbeidsmarkt

De acties uit de inclusie-agenda dragen bij aan het versterken van inclusieve inwonerparticipatie. En met het organiseren van inclusieve inwonerparticipatie-activiteiten steunen we de ontwikkeling die met de inclusie-agenda is ingezet.

Opleiden en trainen

Blijven leren is een adagium dat op veel terreinen geldt en dus ook op het terrein van inwonerparticipatie. Alle medewerkers van de gemeente volgen de komende maanden een training in vraaggericht en waarderend luisteren. Dit gebeurt binnen een bredere organisatieontwikkeling. Ook andere elementen daaruit dragen bij aan de verdere verbetering van inwonerparticipatie. Bijvoorbeeld het verbeteren van de werkprocessen, zodat inwonerparticipatie daar integraal onderdeel van wordt. En resultaatgerichtheid, waarbij duidelijkheid en transparantie een belangrijke rol spelen.

“Helder schrijven” en “Factor C” hebben de afgelopen jaren al hun vruchten afgeworpen. Deze trainingen worden breed in de organisatie aangeboden. Het verder ontwikkelen van specifieke vaardigheden als het gaat om digitale inwonerparticipatie, gesprekstechnieken en innovatieve interventies biedt kansen om inwonerparticipatie naar een hoger plan te tillen. Daarbij is het de kunst om als organisatie beter en breder gebruik te maken van medewerkers die specifieke vaardigheden hebben opgedaan.

Gemeentemedewerkers uitdagen

Dit ligt in het verlengde van opleiden en trainen. Dat uitdagen kan door de gemeentelijke organisatie (collega's, leidinggevenden, bestuur) gebeuren, maar juist ook door externe partners. Hou de gemeente scherp, zodat ze het aandurft om:

- Los te laten
- Te experimenteren
- Te vernieuwen
- Transparant te zijn
- Etc.

Beleidskaders, juridische borging en financiën

Evaluatie referendum

Het juridisch instrument van de referendumverordening wordt in maart 2023 voor de eerste keer beproeft. Op basis van deze ervaring kunnen we leren voor een volgend referendum. Dit kan gaan over ervaring met de verordening, met de communicatie, met de praktische uitvoering van het referendum. Deze lessen leggen we vast en verwerken we zo nodig in de verordening en/of draaiboeken.

Inkoopbeleid en uitdaagrecht

Een vraagstuk dat nog niet precies is uitgezocht, is hoe het uitdaagrecht zich verhoudt tot het gemeentelijk inkoopbeleid. Met name wanneer hierbij budgetten betrokken zijn die de drempels voor openbare en Europese aanbesteding overschrijden. Wanneer dit is uitgezocht moet de regeling hier mogelijk op worden aangepast.

De kosten van inwonerparticipatie inwonerparticipatie is een integraal onderdeel van alle activiteiten en projecten van de gemeente in de samenleving (of zou dat moeten zijn!). Dat betekent dat middelen voor inwonerparticipatie in de raming voor deze activiteiten of projecten worden meegenomen. Voor meer generieke kostenposten, zoals de kosten voor training of bepaalde instrumenten, wordt aansluiting gezocht bij de budgetten die zich daar op richten of het algemene communicatiebudget. Mocht bij de uitwerking van de implementatie aanpak blijken dat er noodzakelijke kosten zijn die niet uit reguliere budgetten te dekken zijn, dan wordt hiervoor een onderbouwd budget voorstel gedaan.

Bijlage 4 Participatieverordening gemeente De Ronde Venen 2022

Intitulé

Participatieverordening gemeente De Ronde Venen 2022

De Raad van de gemeente De Ronde Venen, gelezen het voorstel van het college van 8 november 2022;

b e s l u i t

gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet en Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht;

vast te stellen

Participatieverordening gemeente De Ronde Venen 2022

Hoofdstuk 1 Inleidende bepalingen

Artikel 1. Onderwerp verordening

Deze verordening regelt de betrokkenheid van inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden bij de ontwikkeling – mede omvattend de voorbereiding, uitvoering en evaluatie - van gemeentelijke initiatieven en beleid en de rol van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad in deze processen. Deze verordening is daarnaast van toepassing op de manier waarop in de gemeente invulling is gegeven aan het uitdaagrecht.

Artikel 2. Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- a. Participatie: Het deelnemen van inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden aan de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid of gemeentelijke plannen, alsmede (het door de gemeente ondersteunen van) publieksinitiatieven van inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden met impact op de lokale samenleving.
- b. Inwonerparticipatie: Het op initiatief van de gemeente betrekken van inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid en plannen. Inwonerparticipatie kan de vorm aannemen van informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen;
- c. Overheidsparticipatie: De manier waarop de gemeente ondersteuning of een bijdrage geeft aan publieksinitiatieven van inwoners, organisaties, bedrijven of andere belanghebbenden.
- d. Uitdaagrecht: het recht van ingezetenen en lokale maatschappelijke partijen om een verzoek bij het bevoegde bestuursorgaan in te dienen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen, als zij denken deze taak beter en/of goedkoper uit te kunnen voeren;
- e. Bestuursorgaan: afhankelijk van de situatie wordt hiermee bedoeld de gemeenteraad, burgemeester of het college van burgemeester en wethouders.

Artikel 3. Doelstelling en reikwijdte

1. Deze verordening heeft als doel de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de relatie tussen gemeente en inwoners te versterken en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.
2. Inwonerparticipatie wordt in beginsel niet toegepast:
  - a. als dit bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten of indien er sprake is van uitvoering van regelingen van hogere overheden waarbij de gemeente geen ruimte heeft om eigen afwegingen te maken;
  - b. ten aanzien van een beleidsvoornemen dat uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op interne of organisatorische aangelegenheden van de gemeente.
3. Participatie en uitdaagrecht wordt verleend aan inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden die lokaal actief zijn of een lokaal belang hebben.
4. Het bestuursorgaan geeft inzicht in de gemeentelijke plannen, in het bijzonder voor de wijken en dorpen, zodat inwoners tijdig invloed kunnen uitoefenen.
5. Deze verordening is niet van toepassing op participatie, inspraak of andere inbreng en initiatieven van inwoners, lokale ondernemers of maatschappelijke organisaties die al zijn geregeld in andere al dan niet gemeentelijke verordeningen, regelgeving of procedures. Een uitzondering hierop is de Omgevingswet: in hoofdstuk 4 van deze verordening wordt in enkele bepalingen vastgelegd hoe de regels over participatie in de Omgevingswet worden uitgewerkt.

Hoofdstuk 2 Inwonerparticipatie

Artikel 4. Participatieproces

1. Het bestuursorgaan stelt bij de start van een proces voor de vaststelling van een visie, beleid, plan, programma of project vast of en op welke manier Inwonerparticipatie wordt toegepast. Indien inwonerparticipatie wordt toegepast, neemt het bestuursorgaan in beginsel over de volgende punten een besluit:
  - a. het doel en de intentie van de inwonerparticipatie;
  - b. het niveau van de inwonerparticipatie, waarbij een keuze wordt gemaakt uit:
    - 1) Informeren. Inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden worden geïnformeerd;
    - 2) Raadplegen. Inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden worden geraadpleegd;
    - 3) Adviseren. Inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden adviseren het gemeentebestuur;
    - 4) Co-produceren. Inwoners, organisaties, bedrijven, andere belanghebbenden en gemeente beslissen samen;
    - 5) Inwoners beslissen (mee). Inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden mogen beslissen (evt. binnen kaders);
  - c. of een combinatie van deze niveaus;
  - c. de kernvragen, de beïnvloedingsruimte en/of de inhoudelijke, financiële en overige kaders voor de inwonerparticipatie;
  - d. de te betrekken doelgroepen, de wijze waarop verschillende groepen bewoners worden benaderd en de wijze waarop de deelnemers hun inbreng kunnen leveren;
  - e. de kosten van het inwonerparticipatieproces;
2. Het bestuursorgaan maakt voor de start van het inwonerparticipatieproces het voornemen hiertoe bekend op de voor dat proces geschikte wijze.
3. Het bestuursorgaan kan voor specifieke beleidsterreinen nadere regelingen treffen.

Artikel 5. Besluitvorming inwonerparticipatieproces

1. Het bestuursorgaan maakt voorafgaand aan de start van het inwonerparticipatieproces, zoals bedoeld in artikel 4:1 onder b niveaus 2 tot en met 5 van deze verordening, bekend op welke wijze de gemeente zal omgaan met de uitkomsten van het inwonerparticipatieproces en op welke wijze de besluitvorming zal plaatsvinden en kiest daarbij uit de volgende mogelijkheden:
  - a. Het bestuursorgaan neemt kennis van de uitkomsten van het inwonerparticipatietraject en zal nader afwegen of en in welke mate deze kunnen worden meegenomen in de politieke besluitvorming
  - b. Het bestuursorgaan beschouwt de adviezen en conclusies uit het inwonerparticipatietraject als een zwaarwegend uitgangspunt bij politieke besluitvorming.
  - c. Het bestuursorgaan neemt de adviezen en conclusies uit het inwonerparticipatietraject over mits deze passen binnen de vooraf gestelde inhoudelijke, financiële en procedurele kaders.
2. Het bestuursorgaan kan van de op grond van lid 1 gemaakte keuze afwijken, bijvoorbeeld omdat het inwonerparticipatietraject sterk uiteenlopende visies opleverde, omdat betrokken belangen onvoldoende zijn meegewogen of omdat de inwonerparticipatie leidde tot nieuwe ideeën en inzichten die op gespannen voet staan met de vooraf gestelde kaders. De afwijking van de uit hoofde van het eerste lid gemaakte keuze wordt expliciet gemotiveerd en gecommuniceerd aan de deelnemers van het inwonerparticipatietraject.

Artikel 6. Eindverslag inwonerparticipatieproces

1. Ter afronding van het inwonerparticipatieproces, zoals bedoeld in artikel 5, maakt het bestuursorgaan een eindverslag op. Het eindverslag bevat in elk geval:
  - a. een overzicht van het gevolgde inwonerparticipatieproces op hoofdlijnen;
  - b. een weergave van de belangrijkste uitkomsten van het inwonerparticipatieproces;
  - c. de reactie van de gemeente op deze uitkomsten en de wijze waarop de gemeente de inbreng heeft benut bij de uitwerking van het beleidsvoorstel of uitvoeringsplan.
2. Het bestuursorgaan maakt het eindverslag openbaar.
3. Het college van burgemeester en wethouders brengt het eindverslag ter kennis van de raad indien het inwonerparticipatie bij een raadsvoorstel betreft.

Hoofdstuk 3 Uitdaagrecht

Artikel 7. Onderwerp van uitdaagrecht

1. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen gemeentelijke taken of hierop uitdaagrecht wordt toegepast.
2. Het college van burgemeester en wethouders wijst ingezetenen en lokale maatschappelijke partijen actief op het van toepassing zijn van het uitdaagrecht.
3. Overname van de uitvoering van de volgende taken is niet mogelijk:
  - a. als het een lopend uitvoeringstraject of ondergeschikte herzieningen daarvan betreft;
  - b. als het uitdaagrecht bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
  - c. als sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
  - d. inzake de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
  - e. als de opdrachtwaarde boven de Europese drempelwaarde uitkomt;
  - f. als nog sprake is van een lopend (meerjarig) contract voor uitvoering van de taak bij een externe partij;
  - g. als de taak is uitgedaagd en toegekend aan een andere groep gebruikers;
  - h. als de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat het benutten van het uitdaagrecht niet kan worden afgewacht;
  - i. als het belang van het uitdaagrecht niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving.

Artikel 8. Procedure uitdaagrecht

1. Een verzoek met betrekking tot het uitdaagrecht wordt bij het bestuursorgaan ingediend via één (digitaal) loket;
2. Het bestuursorgaan treedt in overleg en maakt met de verzoekers afspraken over het proces, het resultaat, het budget en de looptijd.
3. Een verzoek met betrekking tot het uitdaagrecht omvat in ieder geval de volgende onderdelen:
  - a. omschrijving van de gemeentelijke taak die de verzoeker wil overnemen;
  - b. uitleg waarom of hoe de verzoeker deze taak beter en goedkoper kan uitvoeren;
  - c. duidelijkheid over de betrokkenheid, kennis of ervaring van de verzoeker;
  - d. indicatie van het draagvlak onder belanghebbende ingezetenen;
  - e. indicatie van de kosten die aan de uitvoering van de taak verbonden zijn;
  - f. omschrijving van de manier waarop de verzoeker met de gemeente wil samenwerken of ondersteuning nodig heeft;
  - g. inzicht in hoe de kwaliteit en de uitvoering van de taak op de langere termijn kan worden gewaarborgd.
4. Het bestuursorgaan toetst het verzoek met betrekking tot het uitdaagrecht aan de volgende voorwaarden:
  - a. De uitdaging betreft een huidige lokale voorziening of gemeentelijke taak, zoals opgenomen in de gemeentebegroting.
  - b. De initiatiefnemers zijn verbonden aan of geworteld in De Ronde Venen.
  - c. De initiatiefnemers bieden maatschappelijke meerwaarde.
  - d. Het uitdaagrecht vergroot de betrokkenheid van de lokale gemeenschap.
  - e. De initiatiefnemers maken aannemelijk dat zij de prestatie kunnen leveren én tonen aan dat er draagvlak is voor hun idee bij de betrokken bewoners en/of gebruikers waarbij niemand door het initiatief wordt geschaad.
  - f. De kosten voor de uitvoering van de taak zijn bij voorkeur lager, maar in ieder geval niet hoger dan de huidige kosten.
5. Het bestuursorgaan maakt het besluit ten aanzien van een binnengekomen verzoek binnen veertien dagen openbaar.

Hoofdstuk 4 Omgevingswet

Artikel 9. Omgevingsplan en omgevingsvergunning

1. Het bestuursorgaan stelt voor inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden de handreiking *"In gesprek met de omgeving, Een hulpmiddel voor initiatiefnemers"* beschikbaar voor participatie bij initiatieven die effect hebben op de fysieke leefomgeving.
2. De gemeente volgt de principes van de handreiking *"In gesprek met de omgeving, Een hulpmiddel voor initiatiefnemers"* bij de toepassing van instrumenten uit de Omgevingswet:
  - a. de omgevingsvisie,
  - b. het programma,
  - c. het omgevingsplan en wijzigingen daarvan, wanneer dit nodig is om een door de gemeente geïnitieerde ontwikkeling mogelijk te maken, en

- d. de omgevingsvergunning, wanneer deze nodig is voor een door de gemeente geïnitieerde ontwikkeling.

Hoofdstuk 5 Evaluatie en monitoring

Artikel 10. Evaluatie en monitoring

1. De uitvoering van deze verordening wordt eenmaal per raadsperiode geëvalueerd. Het college van burgemeester en wethouders zendt hiertoe aan de raad een inwonerparticipatieverslag.
1. Dit verslag beschrijft de wijze waarop inwonerparticipatieprocessen zijn georganiseerd, de rolinvulling door raad en college, de kosten, het resultaat van de inwonerparticipatie en de belangrijkste ervaringen. Het verslag bevat tevens informatie over bewonersinitiatieven, toegekende budgetten en over de werking van het uitdaagrecht.
2. De gemeenteraad bespreekt het inwonerparticipatieverslag.

Hoofdstuk 6 Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 11. Intrekken oude verordening

De Inspraakverordening wordt ingetrokken.

Artikel 12. Overgangsbepaling

Op inspraakprocedures die voortvloeien uit besluiten genomen voor de inwerkingtreding van deze verordening, blijven de bepalingen van de in artikel 11 genoemde verordening van toepassing.

Artikel 13. Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.

Artikel 14. Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente De Ronde Venen 2022.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 20 december 2022.

de griffier,

de voorzitter,

Toelichting

De gemeente De Ronde Venen wil de kennis en ervaring van inwoners, organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden inzetten bij beleid, vanaf agendavorming tot beleidsontwikkeling, besluitvorming, uitvoering en evaluatie van het beleid.

Aanleiding

Met de voorgenomen wijziging van art 150 Gemeentewet ontstaat voor gemeenten de plicht om de inspraakverordening om te bouwen naar een participatieverordening. Het wetsvoorstel 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' regelt dat het decentraal bestuur inwoners in staat stelt te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Zie voor het wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting: <https://www.internetconsultatie.nl/participatieverordening>.

Aanpak

Voor de participatieverordening is door de VNG nog geen modelverordening beschikbaar gesteld. Er is wel een voorbeeldverordening, maar die heeft nog weinig inhoud. Voor deze Participatieverordening is daarom gekeken naar gemeenten die dit al verder hadden ingevuld. De voornaamste basis voor de voorliggende verordening is de Participatieverordening van de gemeente Enschede.

Bestuursorgaan

In de verordening wordt regelmatig gesproken over 'het bestuursorgaan'. De gemeente heeft drie bestuursorganen: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester. Indien expliciet een van deze bestuursorganen wordt bedoeld, dan wordt dit ook als zodanig benoemd. Indien de tekst rept over 'het bestuursorgaan', dan is het afhankelijk van de bevoegdheidsverdeling rond dit thema welk bestuursorgaan bedoeld wordt. Indien het betreffende besluit tot de bevoegdheid van de gemeenteraad behoort: de gemeenteraad. In gelijke zin geldt dit voor het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester.

Reikwijdte

Artikel 3 lid 3 is met name opgenomen om de scope van de participanten te beperken tot organisaties die lokaal actief zijn. Dat betekent bijvoorbeeld dat landelijke belangengroepen niet kunnen deelnemen aan participatieprocessen in De Ronde Venen, tenzij er sprake is van een lokale afdeling. Het betekent ook dat er sprake moet zijn van een lokaal belang voor partijen die een beroep doen op het Uitdaagrecht. Indien bijvoorbeeld een commercieel bureau zou aangeven dat zij het proces van vergunningverlening van de gemeente zouden willen overnemen, dan is er onvoldoende sprake van lokale activiteit of een lokaal belang. Verder is de schaal van het project bepalend voor het aantal te betrekken inwoners. Bij zaken die een straat of buurt betreffen, worden alleen die inwoners uitgenodigd, maar bij zaken die de gemeente als geheel raken is de kring van betrokkenen ook groter.

Inzicht bieden in gemeentelijke plannen

In artikel 3 lid 4 wordt het volgende bepaald: Het bestuursorgaan geeft inzicht in de gemeentelijke plannen, in het bijzonder voor de wijken, opdat inwoners tijdig invloed kunnen uitoefenen. Dit artikel bevat een inspanningsverplichting op het gebied van actieve openbaarheid, zodat inwoners goed in staat zijn om een rol te vervullen in processen van inwonerparticipatie. Voor inwoners is het van belang om zicht te hebben op de analyses en beleidsopties die ontwikkeld worden voor hun directe leefomgeving, zodat bewoners met kennis van zaken invloed kunnen uitoefenen. De precieze uitwerking van deze bepaling is maatwerk. Het artikel kan ook gelezen te worden in het licht van de inspanningsverplichting zoals is opgenomen in artikel 3.1 van de Wet open overheid (Woo), waarin bepaald wordt dat overheden gehouden zijn om informatie over het beleid, inclusief de voorbereiding, uitvoering, handhaving en evaluatie actief openbaar te maken, indien dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is.

Start participatieproces

Artikel 4 bevat bepalingen over de start van een participatieproces. Art 4 lid 1 bepaalt dat het bestuursorgaan bij de start van elk participatieproces vaststelt op welke manier inwonerparticipatie wordt toegepast. In de praktijk zal moeten uitwijzen of daadwerkelijk bij elk proces het bevoegde bestuursorgaan het besluit moet nemen of dat het kan worden gemandateerd. Mandatering zou logisch en praktisch zijn wanneer participatieprocessen een vanzelfsprekend onderdeel in de beleidsvoorbereiding zijn.

In de startnotitie wordt een participatieparagraaf opgenomen. Het gaat hierbij om een participatieparagraaf over een concreet participatieproces. Deze bepaling dwingt het bestuursorgaan om bij de start van een participatieproces goed na te denken en de hoofdlijnen van het participatieproces in 1 of 2 A4 kort en bondig weer te geven. Vaak blijkt dat de opzet van participatie aan de voorkant mis kan gaan.

De beslissing of er wel of niet inwonerparticipatie wordt toegepast zal vaak bij de wethouder liggen (formeel het college van burgemeester en wethouders). In zaken waarbij de raad beslissingsbevoegd is, ligt deze keuze bij de raad. In de praktijk zullen ambtenaren vanuit hun expertise advies uitbrengen wanneer een participatieproces wenselijk wordt geacht.

Bij de start wordt ook het niveau van participatie bepaald: informeren, consulteren, adviseren, samenwerken of meebeslissen. Bij deze verschillende niveaus kunnen vervolgens weer verschillende vormen worden toegepast. Zo kan consultatie plaatsvinden via een huis-aan-huis enquête, maar ook via een digitale raadpleging. 'Meebeslissen' kan door een buurt een eigen budget te geven, maar kan ook vorm krijgen via bijvoorbeeld een referendum. Het is niet goed mogelijk om precies vooraf aan te geven welke activiteiten zich lenen voor bijvoorbeeld adviseren en welke voor meebeslissen. Maatwerk is daarbij nodig; soms moet het algemeen belang ook zwaarder wegen.

Artikel 4 lid 1 sub c bepaalt: het bevoegde bestuursorgaan stelt de inhoudelijke, financiële en overige kaders voor het participatieproces vast. Nieuwe inzichten kunnen ertoe leiden dat er aanvullende kaders worden gesteld of bestaande kaders worden bijgesteld. Het tussentijds bijsturen gebeurt op beargumenteerde wijze en de deelnemers worden hierover zo snel mogelijk geïnformeerd. Artikel 4 lid 1 sub e regelt dat er aan de voorkant ook helderheid is over de kosten voor het organiseren van participatie. Bij participatie over projecten zullen deze kosten onderdeel uitmaken van het projectbudget.

Besluitvorming

Artikel 5 bepaalt dat het bestuursorgaan aan de voorkant aangeeft op welke wijze de inbreng van bewoners zal doorwerken in de besluitvorming. Dit biedt een antwoord op een regelmatig gehoorde kritiek dat het vaak onhelder is wat er met de inbreng van inwoners gebeurt. Het is wenselijk om inwoners helderheid te geven wat er met hun inbreng gaat gebeuren (verwachtingsmanagement). Artikel 6 bepaalt dat altijd een verslag wordt opgemaakt van de participatie. Hiermee legt het bestuursorgaan verantwoording af voor de wijze waarop de participatie is uitgevoerd. Bovendien is dit noodzakelijk om de uitkomsten zorgvuldig bij de besluitvorming te kunnen betrekken.

Uitdaagrecht

De bepalingen in artikel 7 en 8 geven op hoofdlijnen aan hoe een bestuursorgaan wordt uitgedaagd. Hoewel de normen deels ook een open karakter hebben. De afweging om in te gaan op de uitdaging zal altijd maatwerk met zich brengen. De beleidsnota "Leren met het uitdaagrecht in De Ronde Venen" (15 juni 2021) biedt hierbij meer houvast en is als bijlage in deze toelichting opgenomen. In artikel 7 lid 1 wordt vastgelegd dat elk bestuursorgaan er zelf over beslist wanneer het wordt uitgedaan voor een bepaalde taak. In de gemeentelijke praktijk is dit vrijwel altijd het college van burgemeester en wethouders, omdat uitdagingen doorgaans uitvoerende taken betreffen.

Omgevingswet

Ook in de Omgevingswet wordt het belang van vroegtijdige participatie gehuldigd, voorafgaand aan de formele procedure. In de Omgevingswet wordt onder participatie het volgende verstaan: Het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden) bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit.

In algemene zin laat de Omgevingswet veel ruimte voor lokaal maatwerk op het gebied van participatie. Voor een goed overzicht geven we hierna nog een samengevat beeld van bepalingen over participatie die al in de Omgevingswet, het Omgevingsbesluit en de Omgevingsregeling zijn opgenomen. Het bepaalde in artikel 9 van deze participatieverordening, inclusief dit deel van de toelichting, vormt de beleidsmatige uitwerking van dit hogere kader.

- Het bevoegd gezag geeft bij de verplichte kennisgeving van een omgevingsplan (artikel 16.29 Omgevingswet) aan hoe de participatie wordt vormgegeven (artikel 10.2, lid 1 Omgevingsbesluit).
- Bij het vaststellen van een omgevingsvisie (artikel 10.7 Omgevingsbesluit), programma (artikel 10.8 Omgevingsbesluit) of omgevingsplan (artikel 10.2, lid 2 Omgevingsbesluit), of bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit waarbij participatie door de gemeenteraad verplicht is gesteld wordt aangegeven:
  - hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken,
  - wat de uitkomsten van het participatieproces waren en
  - in hoeverre de participatie heeft geleid tot aanpassing van het betreffende initiatief

Evaluatie

Artikel 10 lid 3 bepaalt dat de gemeenteraad minimaal eenmaal per raadsperiode een bespreking wijdt aan de wijze waarop de gemeente participatieprocessen heeft georganiseerd, inclusief processen van overheidsparticipatie en uitdaagrecht. De precieze vorm is nader overeen te komen. Het kan daarbij zinvol zijn indien dit vorm krijgt in een gesprek met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken actoren (gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders, inwoners en ambtenaren).

Bijlage 5 Opzet inwonerparticipatierichtlijn

Ter ondersteuning van initiatiefnemers die inwonerparticipatie organiseren maken we een folder (papier en pdf) met een handreiking om dit zorgvuldig te kunnen doen. In dit document staat de inhoud in platte (niet geredigeerde) tekst. Een tekstschrijver en vormgever maken hier een hulpmiddel van, dat door iedereen eenvoudig te gebruiken is. Met een goede mix van tekst en beeld.

Voorgestelde titel:

In gesprek met de omgeving

Een hulpmiddel voor initiatiefnemers

Voorkant met hoofdlijn In gesprek met de omgeving Een handreiking voor initiatiefnemers De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Stappen: - Met wie moet ik gaan praten? - Hoe ga ik het gesprek aan? - Leg vast wat je bespreekt - Deel het verslag - Pas eventueel je plan aan - Dien je aanvraag in!	Verdieping, toelichting, tips Waarom een gesprek met de omgeving? Burens hebben rechtstreeks zicht op jouw woning of bedrijf. Als je gaat aanbouwen of verbouwen, dan heeft dit gevolgen voor hun uitzicht. Het kan ook zijn dat door jouw plannen (bijvoorbeeld een nieuwe toelichting) de omgeving anders gaat zien. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Waarom dan niet? Je wilt misschien wel een gesprek met de omgeving, maar je bent er niet zeker van dat je het goed wilt doen. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Rechts toe je het plan klaar te maken is aanpak De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente.	Verdieping, toelichting, tips Leg vast wat je bespreekt De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Met wie moet ik gaan praten? De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Deel het verslag De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Pas eventueel je plan aan De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Dien je aanvraag in! De informatie op deze pagina is bedoeld om je te helpen bij het organiseren van een gesprek met de omgeving. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente.	Verwijzingen naar meer info Info of informatie nodig? Als je nog vragen hebt over de informatie op deze pagina, dan kun je terecht bij de informatiepunten. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Het is belangrijk om te weten dat je niet alleen de omgeving moet betrekken, maar ook de gemeente. Infoformatiepunt Leefomgeving Omgevingsloket Gemeente De Ronde Venen THINK!

(zie volgende 4 pagina's)

In gesprek met de omgeving

Een hulpmiddel voor initiatiefnemers

Je wilt bijvoorbeeld een aanbouw aan je huis bouwen of je bedrijf uitbreiden. Dan is het goed om dit van tevoren aan de omgeving te laten weten. Dit noemen we een gesprek met de omgeving. Je bent zelf verantwoordelijk voor dit gesprek met de omgeving. Je mag zelf beslissen hoe je dit gesprek voert. Maar voor adviezen kun je altijd terecht bij de gemeente.

Stappen:

- Met wie moet ik gaan praten?**
Dat hangt helemaal af van het plan! Probeer je te verplaatsen in je omgeving en bedenk wie er wat van je plan gaat merken; dat zijn de mensen die je moet betrekken. Vaak zijn het je burens, maar het kunnen ook belangengroepen of andere organisaties zijn.
- Hoe ga ik het gesprek aan?**
Als je weet wie je gaat betrekken, kan je een manier kiezen die past bij deze mensen en bij het plan. Soms is een informeel briefje genoeg, maar vaak vinden mensen het prettiger om er even persoonlijk over te praten.
- Leg vast wat je bespreekt**
Dan kan je laten zien dat je geluisterd hebt en begrijpt wat de ander heeft gezegd.
- Deel het verslag**
Daarmee ben je transparant. De ander weet ook wat je met de gemeente deelt en kan als die dat wil nog aangeven of er iets niet klopt.
- Pas eventueel je plan aan**
Want soms hebben burens of anderen een goed punt. Als je al bij je omgeving langsgaat als je plannen nog niet helemaal vaststaan, kan je vaak ook rekening houden met hun zorgen. Dat maakt je plan sterker!
- Dien je aanvraag in!**
Daarbij voeg je het verslag van het gesprek met de omgeving en laat je zien hoe je rekening hebt gehouden met wat zij hebben ingebracht. Of je legt uit waarom dat in jouw ogen niet nodig is. De gemeente neemt dat mee in haar afweging over jouw plan.

Waarom een gesprek met de omgeving?

Burens hebben rechtstreeks zicht op jouw woning of bedrijf. Als je gaat aanbouwen of verbouwen, dan heeft dit gevolgen voor hun uitzicht. Het kan ook zijn dat door jouw plannen (bij een bedrijf), omwonenden last kunnen krijgen van geur of geluid. Of dat jouw plannen gevolgen hebben voor de natuur. Het is daarom belangrijk om met je omgeving in gesprek te gaan, nog voordat je een vergunning gaat

aanvragen bij de gemeente. Dit zorgt voor meer begrip en misschien ook meer draagvlak voor jouw plannen.

Het kan ook zijn dat je door het gesprek met je omgeving jouw plannen aanpast. Je krijgt dan een beter plan, meer draagvlak en mogelijk ook minder bezwaren dan zonder dit gesprek met de omgeving. De gemeente neemt een besluit op jouw aanvraag voor een vergunning. Wij moeten dan naar de regels kijken, maar ook naar alle belangen. Als we die weten, kunnen we een beter besluit nemen. Ook daarom is het belangrijk dat je een gesprek met je omgeving houdt. Houd je dit gesprek niet, dan weten wij niet wat er speelt. Het kan dan zijn dat er tegen de vergunning veel bezwaren komen. Dit zorgt voor vertraging.

Wanneer doe ik dat?

Zo vroeg mogelijk in je eigen denkproces! Niemand vindt het leuk om met voldongen feiten geconfronteerd te worden. En de meeste mensen stellen het op prijs om oprecht om hun mening te worden gevraagd. Dat betekent niet dat je moet vragen of je anderen moet vragen of ze het eens zijn met je plan. Je kan de vraag stellen "ik denk erover om mijn woning te verbouwen; waar zou ik rekening mee moeten houden als ik dat doe?"

Bedenk hoe je het zelf fijn vindt om benaderd te worden

Dat helpt om ook te snappen hoe anderen reageren op jouw plannen. Voor het voeren van een goed gesprek zijn er veel goede tips, zoals:

- Vraag de omgeving om advies
- Stel open vragen
- Luister, probeer te begrijpen wat de ander bedoelt
- Waardeer de inbreng van de ander
- Probeer niet meteen te reageren
- Presenteer je mening niet als een feit
- Sluit het gesprek af met een samenvatting en leg uit hoe je nu verder gaat

Leg uit wat je wilt en waarom

Of je nu een brief stuurt, een gesprek aan de keukentafel hebt of een bijeenkomst organiseert: het start met jouw uitleg.

- Wat is de aanleiding voor je initiatief?
- Kan het ook nuttig zijn voor anderen? Kan je ergens samenwerken?
- Wanneer is het een succes?
- Welke ideeën heb je al over de uitvoering? Wat staat wat jou betreft vast en wat nog niet?
- Zijn er vergelijkbare initiatieven of overlappende?
- Kloppen de stappen die je met elkaar zet? Welke planning denk je aan?
- Welke besluiten worden genomen, wanneer en door wie?

Aan de hand van je toelichting kan je ook gericht vragen stellen over keuzes die je misschien nog moet maken of over de manier waarop de omgeving verder wordt betrokken.

Hoe ziet een verslag er uit?

Een inwonerparticipatieverslag omvat in ieder geval:

- Hoe is de omgeving benaderd?
- Wanneer vond dit plaats?
- Wie hebben gereageerd of wie heb je gesproken?
- Wat vinden betrokkenen van het plan?
  - o Hebben ze er ideeën over?
  - o Hebben ze suggesties voor de uitvoering?
  - o Hebben ze zorgen of bezwaren?
- En wat is jouw reactie daarop?
  - o Waaraan kan je tegemoet komen en hoe?
  - o Waaraan kan je niet tegemoet komen en waarom niet?
- Welke afspraken zijn er gemaakt?

Leg het verslag voor aan degenen met wie je gesproken hebt en vraag of alles correct is weergegeven. Biedt daarbij de mogelijkheid om een schriftelijke toevoeging aan het verslag te doen, dat wordt meegestuurd naar de gemeente.

Tip!

Je legt je verslag voor aan iedereen die betrokken is. Vraag hen dan ook hoe ze vinden dat het gesprek verlopen is. Bijvoorbeeld door hen een cijfer te laten geven. Dit kan je dan aan de gemeente laten weten bij de vergunningaanvraag.

Hulp of informatie nodig?

Als de groep betrokkenen groter wordt, is het goed mogelijk dat je hulp nodig hebt bij het organiseren van inwonerparticipatie. Er zijn diverse marktpartijen die dit soort ondersteuning bieden. Daarnaast zijn er informatiebronnen en hulpmiddelen beschikbaar die je ook al verder kunnen helpen

Het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) biedt een schat aan informatie over de Omgevingswet en waarom inwonerparticipatie zo belangrijk is.

Experts in Omgevingswet en leefomgeving

De website van de gemeente helpt u op weg om te kijken of uw plan mogelijk is. Vragen stellen kan via omgevingszaken@derondevenen.nl

Het omgevingsloket (URL toevoegen!) biedt een ingang tot regels voor uw locatie via de kaart.

Heeft u een initiatief samen met de buurt, waar de hele buurt van profiteert? Dan kunt u een beroep doen op Goud in je Wijk.

Er bestaan verschillende digitale tools om te onderzoeken welke manieren van inwonerparticipatie u zou kunnen toepassen. Bijvoorbeeld de Think! Participatieversneller.

The logo for Think! Participatieversneller features the word 'THiNK!' in a large, bold, blue font, with the 'i' in 'iNK!' being lowercase and smaller than the other letters.